

Štev. 1.

V Ljubljani, 15. januarja 1938.

Leto 55.

Vsebina: Našim naročnikom! — Kreditiranje kmetijstva. — Kmetijstvo Savske banovine. — Poziv k sodelovanju! — Pota za izboljšanje krompirjevih pridelkov. — Lan in konoplja. — Doprinos k melioracijam belokranjskih stelnikov. — Od Okosema v letu 1937. priznani nasadi krompirja. — Sadjarstvo v Fruški gori. — Mikrobiologija vina. — Malvazija — Kolumbovo jajce. — Rajoni za posamezne pasme goveje živine. — Maslo iz kuhane smetane ali skorupa. — Naša štajerska kokoš. — Podlage čebelo-reje. — Peči. — Tržne cene. — Društvene vesti. — Kmet. šolski vestnik. — Književnost.

Našim naročnikom!

Prvo številko letošnjega letnika poslali smo naročnikom, ki so že obnovili naročnino. Zamudniki jo dobe, čim list naročijo. Na splošno željo naročnikov, posebno pa naših podružnic, smo sklenili podaljšati rok za prijavo naročnikov, ki imajo pravico udeležbe pri razdelitvi nagrad do 15. februarja 1938.

Obenem pozivamo podružnice in naše prijatelje, da še nadalje zbirajo pridno naročnike. Letos se na splošno prijavlja več naročnikov kot lani, in če bomo dosegli zadostno število, bomo mogli list razširiti. Vsi znaki opravičujejo to nado in za to

složno na delo za „Kmetovalca“!

Kreditiranje kmetijstva.

Ing. B. F.

Kljub raznim meram, da se stanje kmetijstva popravi, in kljub povoljnim žetvam v zadnjih dveh letih (seveda v drugih delih države!) uspehi v celi državi niso takšni kot se je pričakovalo. Končno prihajamo do spoznanja, da kakor drugim proizvodnjam, je tudi kmetijstvu potreben kredit, ker brez njega ne bo napredka. Četudi bi se zaenkrat še moglo odložiti rešenje tega vprašanja, kolikor se tiče sredstev za večje investicije (zgradbe, melioracije itd.), za kar bi kredit moral biti dolgoročni, torej v glavnem hipotekarni, ne sme se več odlagati vprašanje kratkoročnega kredita. Ta kredit kmet rabi za nabavko najpotrebnejšega orodja, živine, semena, živalske hrane itd. brez katerih ne more producirati. Dolga leta gospodarske stiske so onemogočala vlaganje denarja v te prepotrebne svrhe in danes kmet, četudi ima zemljo, ne more jo več racionalno in ekonomično obdelovati ter izkoriščati in s tem unaprediti

proizvodnjo. Tako kmet ne more z večjo proizvodnjo izkoristiti sedanje povoljnije cene, ne zasluži niti za golo življenje in ne more odplačevati stare dolgov, še manje pa kaj prištediti za čase, ki bodo za kmeta manj povoljni. To stanje ni napredovanje, temveč propadanje.

Kmetu torej treba omogočiti, da si zamore denar po nizkih obrestih izposoditi, s katerimi si bo najpotrebnejša pomagala v proizvodnji kupil in da ne bo potem primoran pridelke prodati za vsako ceno, da odplača dolg.

Po časopisnih vesteh naj bi se to pereče vprašanje obravnavalo ob priliki proračunske debate v narodni skupščini in v senatu, ker baje namerava resorni minister pojasniti osnove za novi sistem kreditiranja kmetijstva. V poštrev prideta 2 načina kreditiranja, in sicer menični pri državnih zavodih in založni (lombardni) pri posebnih skladiščih, kjer bi kmet zastavil svoje proizvode.

Kar se meničnega kredita pri državnih zavodih tiče, so naša izkustva v preteklih letih prav slaba. Formalnosti, po katerih se pri državnih zavodih dobijo krediti, so tako dolgotrajne in okorne, da za kmeta takšen kredit ne pride v poštev. Tudi ni bil ta kredit nikoli cenejši od onega pri naših zadrugah. Radi tega bi bilo našemu kmetu najboljše ustrezno, če bi se saniralo denarno združništvo, da zamore zopet koristno delovati. Tudi ni menica za naše prilike prikladna, saj vemo, da so se naše zadruge tega načina kreditiranja prav redko poslužile. Tudi sedaj bodo zadruge našle pravi način, ki bo primeren za naše prilike, le sredstev jim treba priskrbeti.

Založni (lombardni) kredit naj bi se dovoljeval proti zastavitvi pridelkov. Kot takšni pridejo v poštev razna žita, posušeno sadje, predvsem slive, vino in sadno žganje. Žita naj bi se založila v silosih, za katerih izgradnjo je država osigurala sredstva v znesku 60 milijonov dinarjev. Do danes pa se še ne gradi noben od projektiranih silosov in imamo v državi le enega, in sicer v Smederevu. Kreditiranje vinogradnikov naj bi se organiziralo preko postojećih velikih združnih kleti, katerih mi v dravski banovini nimamo, pač pa jih je nekaj v Srbiji.

Če bi se torej založno kreditiranje začelo v bližnji bodočnosti, ne bi imeli skladišč, niti kleti, ki naj bi zastavljene pridelke prevzele. Pa tudi če bodo zgrajena projektirana skladišča, ostala bo še velika količina raznih proizvodov, za katera ne bo mesta. Zato se pomišlja na to, da bi

se Prizad, ne glede na funkcije, ki jih že ima, preosnoval v nekakšno prodajno centralo proizvodnega zadrugarstva. Tako bi mogli kmetje proti garanciji Prizada dobiti pri državnih zavodih ceneni kredit, saj Prizad za svoje poročstvo ne bi smel zahtevati provizijo. Kmet bi torej preko Prizada prodajal svoj proizvod neposredno v inozemstvo in bi dobil plačilo takoj, ne da bi moral čakati, kdaj bo Prizad z inozemskim kupcem obračunal in sprejel plačilo.

To so nekako glavna načela, po katerih se namerava urediti kreditiranje kmetijstva. Za nas v dravski banovini zopet ne bo mnogo koristi. Žit ne produciramo preveč, da bi jih mogli zastavljati, za vino nimamo zadružnih kleti. Za sveže sadje se založni kredit gotovo ne bo dajal, ker bi bilo to preveč riskantno. Isto bo s krompirjem, ki po vrhu ni predmet mednarodne trgovine. Kredit na podlagi zastavljenih pridelkov je torej za nas brezpomemben. Našemu kmetijstvu bi se najbolj ustreglo, če bi se zmanjšali z zdravo gospodarsko in tarifno politiko nabavnih stroškov onih agrarnih produkcijskih sredstev, ki jih sami ne produciramo dovolj, ali jih rabimo za prehrano ljudi ali novo proizvodnjo. Tako pa smo z agrarno-političnimi merami, ki imajo za cilj zvišanje cen žitom in koruzi, naravnost oškodovani, ker čim moramo plačati

te produkte po visokih cenah, režijski stroški naše kmetijske proizvodnje rastejo, ter to kar produciramo ne more zdržati konkurenčni boj s produkti iz drugih delov države. Mi nismo v stanju, da plačujemo visoke cene za koruzo in še dragi železniški prevoz, saj nas stane koruza več, kot pa Avstrija. Zato pita Avstrijec svoje svinje in vole z našo koruzo ceneje kot mi, kar tlači ceno živini, če jo izvozimo v Avstrijo.

Če naj postane Prizad neka prodajna centrala proizvodnih zadrug v žitorodnih krajih, naj postane potem istočasno tudi aprovizacija za v žitu in koruzi pasivne predele države, prodajajoč jim te proizvode po ceni, ki bo za toliko manjša kot znaša preferencial. Saj je za to razliko tamkajšnji kmet prodal dražje, kot bi sicer to mogel storiti, če preferenciala ne bi bilo. Mi mu to boljše ceno od srca privoščimo, ali to ni zasluga tamkajšnjega kmeta, temveč države, ki pa mora biti vsem kmetom enako dobra mati. Če bi se obenem še prilagodila železniška tarifa potrebam našega kmetijstva, mogli bi upati na izboljšanje prilik na vasi. Če se v tem pogledu ne bo nič storilo, bomo z zavistjo gledali, kakšnih podpor je deležen kmet v že itak bogatih podunavskih ravninah, medtem ko postaja naše preživljanje od dne do dne težje, nimamo pa možnosti, da to stanje saniramo.

Kmetijstvo Savske banovine.

Poljoprivredni Glasnik, ki izhaja že petnajsto leto v Novem Sadu in je naš najbolj razširjen kmetijsko strokovni list, je posvetil dvojno številko november-december (št. 22—23) kmetijstvu Savske banovine.

Kmetijski strokovnjaki pri ban. upravi v Zagrebu, na kmetijskih poskusnih postajah in ban. posestvih so v zelo preglednih in jedrnatih člankih opisali vse panoge kmetijstva, ki se gojijo v Savski banovini.

V živinoreji zavzema prvo mesto govedoreja, ki je v gotovih krajih (Križevci, Ludbreg-Daruvara, od Drave-Moslavine, Nova Gradiška, Petrinje, Delnice in Jaska) na zavidanja vredni višini, kakor številčno tako tudi v kakovostnem pogledu. Na prvem mestu je simodolska pasma. Močno je razvito zadružništvo. Dobro dela nad 100 govedarskih zadrug. 80% od teh je za rejo simodolske pasme, 10% za pingavsko, nekaj za montafonsko in za bušo.

Konjereji posvečajo veliko skrb. Imajo točno razdeljene konjerejske

okoliše. V konjereji Savske banovine zavzemata prvo mesto lipicanec in nonius; (z 894 žrebci in s 7456 plemenskimi kobilami). Razen tega imajo na razpolago za razplod še 600 državnih žrebcev in licenciranih kmečkih 1014 žrebcev od sledečih pasem: 20 polnokrvnih arabcev, 591 lipicancev, 312 noniusov, 13 polnokrvnih angležev, 726 belgijcev in 22 oslov. Konjerejci so organizirani v 48 društev.

Savska banovina ima 430.000 ha **travnikov** in 536.000 ha **pašnikov**. Razen tega se prideluje krma še na 122.000 ha polja. Skupno služi za prehrano živine 1.088.000 ha zemlje ali 46.3% celokupne poljedelske zemlje. Na 100 ha poljedelske zemlje imajo: v Savski, Dravski, Dunavski oz. vl. banovini Jugos

konjev	11.6	6.1	13.1	8.4
govedi	35.2	43.4	16.0	27.7
svinj	24.0	35.6	34.6	20.4
ovac	18.1	4.1	31.9	64.1

Iz teh podatkov je razvidno, da je živinoreja v Savski banovini tako

kot v Dravski banovini najizrazitejša kmetijska panoga v naši državi.

Med **poljskimi kulturami** zavzema prvo mesto žito, $\frac{3}{4}$ poljedelske površine. Ostala $\frac{1}{4}$ je zasejana z industrijskimi rastlinami, krmo, povrtnino i. dr. Od žitaric je koruza najbolj razširjena kultura, (463.00 ha). Drugo mesto zavzema pšenica (323.000 hektarov), tretje oves (60.000 ha), četrto ječmen (54.000 ha) manjše površine se zasejejo s prosom (14.800 hektarov), ajdo itd. Savska banovina pridelava letno okrog 13 milijonov zrnja žita, kar presega lastno potrebo za prehrano ljudi in živine. Veliko žita (koruze in pšenice) se izvozi.

Vinogradništvo je v Savski banovini razširjeno v onih krajih, ki so radi posebnih in talnih razmer za druge poljske kulture manj ugodni. To so: plešivičko-okičko, zagorsko, prigorsko (zagrebška gora), kalničko, medžimursko in varaždinsko vinogorje. Ta vinogorja so v Hrvaški. Slavonski vinogradi se delijo v: moslovačko, daruvarsko, podravsko, kutjevačko, požeško, pleterničko, djakovačko in aljmaško-daljsko-erdutsko vinogorje. Posebni vinogradniški okraj tvorijo primorski vinogradi: Krčko (otok Krk), pobsko, paško in primorsko vinogorje ob jadranski obali od Kastva do Obrovca. V teh vinogorjih je skupno 43.000 ha vinogradov in pridelajo letno okrog 900 tisoč hektolitrov vina v 25 raznih tipih.

Letos je izdala kr. banska uprava v Zagrebu zelo lepo opremljeno propagandno publikacijo, ki jo je uredil g. Milutin Urbani. Ta lepa knjiga nosi naslov „**Naše vino**“. V njej je 75 krasnih slik od vseh vinogorij, mnogo pesmi v čast vinskih gor, grozdja in vina, razni opisi narodnih običajev in izrekov, popoln opis gospodarstva in vinogradniškega zadružništva. Ta knjiga je prva te vrste na našem književnem trgu in moramo bratom Hrvatoma na tej pridobitvi čestitati.

Sadjarstvo zavzema v Savski banovini manj važno vlogo. Najvažnejši sadjarski okraji so: Zagorje za jabolka in slive, Podravina za jabolka, Posavina za slive, Prigorje in srednja Slavonija za jabolka in slive, Banija in Kardin za slive. Skupno imajo okrog 6.900.000 sadnih dreves.

V banovinskih drevesnicah vzgojijo vsako leto okrog 400.000 drevesc. Uvedli so akcijo za precepljanje starih sadnih dreves na trgovske sadne sorte. V zadnjih letih so že precepili okrog 130.000 dreves.

Vrtnarstvo je v poveljih in je najintenzivnejše v okolici velikih mest:

Zagreba, Osijeka, Konkovci, Sušaka. Vrtinarstvo je še večinoma v rokah Bulgarov. Za zelenjavo in cvetlice so posebno ugodne razmere na Hrvaškem primorju in v Gorskem Kotaru. Tu so začeli z agilnim delom za razvoj teh kmetijskih panog. V Božjakovini imajo dvoletno vrtnarsko šolo, v Primorju pa deluje potujoča vrtnarska šola.

Sladkovodno ribarstvo zavzema važen položaj. Letno polovijo in pripravijo za trg okrog 1.650.000 kg rib. Od tega izvozijo v inozemstvo 55%, ostalo pojé Zagreb in Beograd.

Kmetijsko šolstvo je v Savski banovini dokaj lepo razvito. Imajo nižjo kmetijsko šolo v Slav. Požegi, vinarsko in sadjarsko šolo v Petrinji in Božjakovini, poljedelsko - živinorejsko šolo v Gospiču, vrtnarsko šolo v Novem dvoru pri Zaprešiču, v Božjakovini in v Novom. Razen tega prireajo veliko število 3—5 mesečnih gospodinskih tečajev ter kmetijske, vinogradniške in zadrugne zimske tečaje. V Križevcih je štiri-letna srednja kmetijska šola, v Zagrebu na univerzi pa visoko-kmetijsko-gozdarska šola. V Savski banovini imajo torej popolnoma organizirano kmetijsko šolstvo od najnižje do najvišje stopnje. Merodajni činitelji so na delu, da izgradijo še mnogo večje število **stalnih zimskih kmetijskih šol**, tako za kmečke fante, kakor za kmečka dekleta. Pri tem jih vodi spoznanje, da je v kmetijski proizvodnji, več kot kje drugje, človek oni činitelj, o katerem se mora voditi največ računa — baš v interesu same proizvodnje.

Pri imenovanih šolah je povsod večje ali manjše kmetijsko gospodarstvo. V celem ima banovina samo pet kmetijskih posestev.

Kmetijska služba je urejena po istem zakonu kot v ostalih banovinah. Savska banovina je razdeljena na 56 srezov. V vsakem srezu je sreski kmetijski referent-agronom. Pri banski upravi je 23 agronomov, po drugih ustanovah še 37, torej skupno 116 agronomov. Na 4184 domačij in na 20.162 kmečkega prebivalstva pride torej en agronom. Če primerjamo število agronomov z drugimi stanovi, vidimo n. pr. da je v Savski banovini skupaj 1611 pravnikov v sodnijski stroki, torej na 14 sodnijskih pravnikov samo 1 agronom!

Zadružništvo je v Savski banovini organizirano v 19 zvezah, v katerih je včlanjeno 2060 zadrug. Od 19 zvez je 11 poslovnih in 8 revizijskih. Največ je kreditnih zadrug — 1058, za temi so nabavljalne 252, živinorejske 121, zadrug za zavarovanje živine 102, ribarske 72, svinjogojske 48, mlekarke 43, žitarske 27, vinogradniške 25 in dr. Prvi in glavni pogoj za širjenje zadružništva je prosveta. Samo v krajih, kjer je narod dosegel gotovo kulturno višino in ima dovolj požrtvovalnih in za vodstvo zadrug sposobnih ljudi, zadrug dobro napredujejo. Prehitri razvoj zadružništva in organiziranje od zgoraj, ni vedno uspešno, vsled česar so težke krize, likvidacije in sanacije neobhodne.

Ta kratek pregled nam kaže, da je Savska banovina kmetijsko aktivna pokrajina, dobro organizirana in sposobna za samostojen razvoj in napredek.

Poziv k sodelovanju!

Zavod za kmetijsko gospodarstvo visoke šole za kmetijstvo v Zemunu je sprejel od kmetijskega ministrstva podporo, da zavede na malih kmetijskih posestvih enotni način knjigovodstva, zbere podatke o rentabilnosti in jih znanstveno obdelata, da bi služili kot podlaga za razne agrarno-politične ukrepe države in učne svrhe na visoki šoli.

Prednosti knjigovodstva v kmetijskem obratu so številne. Predvsem je mogoče na podlagi knjigovodstvenih podatkov **določiti rentabilnost gospodarstva**, ki kmetu kaže pot, kako naj gospodarstvo uredi, katere panoge naj posebno goji in katere naj opusti, da bo izravnal izdatke z

dohodki ter dosegel primeren dobiček in s tem sredstva za druge potrebe. S knjigovodstvom pa ne kontroliramo samo proizvodnjo, temveč tudi **potrošnjo v gospodarstvu**, katero vprašanje je za marsikatero gospodarstvo ravno tako važno kot poboljšanje končnega uspeha.

Zapiske o dohodkih in izdatkih bi vodil še marsikdo. Težko pa je kmetu strokovno sestaviti računski zaključek, da mu bo le-ta dal odgovor na vsa vprašanja, ki se porajajo v njegovem gospodarstvu. Za to je že potrebno nekaj znanja o knjigovodstvu in pa časa, da se s temi zadevami podrobneje bavimo. **To delo prevzame omenjeni zavod in vsak**

udeleženec knjigovodstvenega pokreta bo dobil letni računski zaključek pregledno sestavljen koncem leta. Zavod pa mu ne bo dostavil samo računske zaključke njegovega gospodarstva, temveč tudi zaključke drugih kmetij, tako da bo vsak udeleženec mogel vzporediti svoj uspeh z onimi od sličnih gospodarstev. **To bo dalo povod za razmišljanje in za iskanje vzrokov nedovoljnemu uspehu in za razna poboljšanja v lastnem gospodarstvu.**

Kdor se bo prijavil, da bo vodil knjige po navodilih zavoda, **dobi brezplačno 3 knjige**, in sicer: 1. knjigo denarnih dohodkov in izdatkov, 2. knjigo prometa rastlinskih proizvodov, in 3. knjigo prometa živalskih proizvodov in dela. Knjige se vodijo s svinčnikom, in sicer se beležke zapisujejo naenkrat v 2 primerih, ker se med prvi in drugi list vloži papir za kopiranje. Koncem meseca se iz knjige iztrga gornji list, vloži v pisemski zavoij s tiskanim naslovom zavoda in preda na pošto. Kopirani list ostane v knjigi, ter služi kmetu za njegov lasten pregled. V vsaki knjigi se nahaja navodilo, kakor tudi primer, kako se morajo knjige voditi, tako da se vsak pismeni človek sam nauči kako treba knjižiti. Knjige bodo letos tiskane v cirilici. Dogovorili pa smo se z zavodom, da bomo preskrbeli prevod navodil na slovenščino, ki se bo vsakemu udeležencu dostavil. Končne letne zaključke bo zavod po možnosti razposlal že na slovenskih tiskanicah, a prihodnje leto, ako se bo javilo dovoljno udeležencev, bo tudi knjige tiskal v slovenščini. Samo po sebi se razume, da bodo udeleženci knjige vodili v slovenščini, ker v kolikor zavodu ne bi bili znani naši izrazi, bomo jim mi iste objasnili.

Knjigovodstveno leto se začneja s 1. marcem 1938. Zavod je pripravljen letos sprejeti iz Dravske banovine **50 udeležencev** in jim pravočasno poslati brezplačno knjige in navodila. Za udeležbo se je prijaviti

do 1. februarja pri Kmetijski družbi v Ljubljani,

kateri je javiti **točno velikost posestva** iz katerega bo razvidna razdelitev na njive, travnike, vinograde, gozdove i. t. d. Vsak udeleženec mora poslati pismeno izjavo, da je voljan knjige voditi **vsaj eno leto** in da bo redno pošiljal poročila. Seveda je navesti tudi točni naslov in zadnjo pošto.

Končno pripomnimo še sledeče. Zavod je znanstvena ustanova kmetijske visoke šole in radi tega njegova akcija nima nobene zveze z

ukrepi državnih upravnih oblasti. Podatke, ki jih bo na ta način pridobil, uporabil bo le v znanstvene svrhe in v korist kmetov in kmetijstva. Nikoli ne bo imel gospodar od tega škodo in zato naj bodo podatki resnični, saj se bo čuvala stroga tajnost. Knjige se bodo delile vsako leto, seveda v prvi vrsti onim, ki so že predhodnje leto sodelovali.

Kmetovalci, **posebno absolventje kmetijskih šol**, nudi se Vam nesebična in brezplačna pomoč, da svoja gospodarstva do dobrega upoznate!

Zato pričakujemo, da se boste javili v zadostnem številu in da bo mogoče prihodnje leto knjigovodstveni pokret še bolj razširiti po Sloveniji. Smatrati moramo kot svojo dolžnost, da pri zbiranju podatkov o rentabilnosti kmetijstva sodelujemo. Nesmiselno je zahtevati od države, da ščiti interese kmetijstva, če ji ne omogočimo, da upozna rentabilne prilike naših gospodarstev. **Kdor sodeluje, dela za svoj napredek in napredek našega celokupnega kmetijstva!**

Poljedelstvo.

Pota za izboljšanje krompirjevih pridelkov.

Ing. J. Zaplotnik.

Krompir po pravici prištevamo med najvažnejše kmetijske rastline. V Sloveniji je morda on sploh najvažnejša kulturna rastlina. Da je temu res tako, nam bodo potrdili naslednji statistični podatki, povzeti iz knjige: „Kmetijska letna statistika 1936“. V Dravski banovini je bilo leta 1936 posajeno s krompirjem 57377 ha, kar znaša 18.3% vse njivske površine. Le s pšenico je bila zasejana večja površina, 20.3% vseh njiv v banovini. Vsemu drugemu kmetijskemu rastlinstvu pa smo odmerili manjše površine. Tako je bilo zasejano s koruzo 13.9% njiv, z ržjo 11%, z deteljo 9%, z ovsem 7.2%, z ječmenom 9.5%, z lucerno 2.3%, s peso 1.8%, s prosom 1.7%, s soržico 1.3%, z zeljem in s korenjem po 1.1%; vse ostale kmetijske rastline pa so zavzele manj kot po 1% njivske površine. Medtem ko zavzema krompir pri nas, kakor smo rekli 18.3% njivske površine, je v ostalih delih države mnogo manj razširjen. — V Savski banovini zavzema 7.4% njiv, v Dunavski 1.3%, v Vardarski 1.2%, v Moravski samo 1%, v celi državi sadijo krompir na 3.6% njiv. Leta 1936 je bilo v Jugoslaviji zasajeno s krompirjem 265.202 ha; od tega v Savski banovini 94.702 ha, v Dravski banovini 57.377 ha, v Dunavski banovini 29.031 ha, vse ostale banovine pa so imele manj kot po 20.000 ha krompirja. Iz teh števil jasno izhaja, da je krompir za Slovenijo v resnici izredno važna kmetijska rastlina. Tako je slika, če motrimo samo razprostranjenost krompirja v primeri z drugimi kmetijskimi rastlinami.

Manj lepa je pa naša slika, če pogledamo poprečne pridelke, ki jih spravimo z enega hektarja krompirjeve njive. V državi smo pridelali

leta 1936 samo 61.6 mtc krompirja na 1 ha. Poprečje za 10 let (1927 do 1936) pa je še slabše, samo 56.3 mtc. Dasi nikjer v državi niso dosegli posebno velikih pridelkov, je vendar naš poprečni pridelek pod državnim poprečjem, kajti statistika navaja za Dravsko banovino samo 59 mtc na 1 ha. Dunavska banovina je pridelala poprečno 89.5 mtc na 1 ha, Savska 64.6 mtc, Moravska 32.4 mtc, Zetska pa samo 26.9 mtc. — Poprečnih podatkov za lansko leto še nimamo. Vendar pa lahko trdimo, da se slika bistveno ni spremenila. V splošnem smo čuli tožbe o pičli letini krompirja v Sloveniji. Sicer so znane nekatere navedbe, tako npr. poskusi Kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani, potem cennitve in zapiski Semenogojске komisije (Okosem) in razni podatki o gnojilnih poskusih. Dasi vsi ti podatki navajajo precej večje pridelke, vendar je gotovo, da je poprečni pridelek mnogo manjši in da se bo gibal v bližini onega iz leta 1936.

Če primerjamo naše poprečne pridelke krompirja s poprečnimi pridelki, ki jih dosežajo pri krompirju v drugih državah, vidimo, da so naši pridelki izredno majhni. Isto razliko najdemo tudi pri nadpoprečnih pridelkih. Leta 1925 so poprečno pridelali na 1 ha: Nemci 148.5 mtc, Avstrijci 117.4 mtc, Čehi 117.3 mtc, Švicarji 165.5 mtc, Danci 173.9 mtc, Belgijci 193.8 mtc, Holandci pa celo 254.3 mtc, medtem ko smo mi pridelali poprečno samo 53.1 mtc krompirja na 1 ha. Ta razlika se je v poslednjih letih skoraj gotovo še povečala. Medtem ko drugod pri gnojilnih poskusih z lahkoto pridelajo 350, 400, pa tudi 450 mtc krompirja na 1 ha, pri nas s težavo dosežemo 180, 200 in le izjemoma nad 250 mtc.

To so dejstva. Za nas nič razveljavljiva dejstva. Zakaj taka razlika? Odkod in kako? V podnebnju? V zemlji? V obdelovanju? Nekaj že, toda vzrok za tako veliko razliko mora biti kje drugje. Ta vzrok je v našem krompirju samem! Naš krompir, bodisi kranjski oneidovec, bodisi štajerski kresnik, ima nesporno nekaj odličnih lastnosti, in kakor vse kaže, še več slabih lastnosti. Nobena krompirjeva sorta, kolikor smo jih v zadnjih letih preskušali pri Kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Ljubljani, — in bilo jih je precej! — ni imela tako malo drobnih gomoljev. Pri vseh sortah je sorazmerno mnogo več odpadlo na drobiž, kakor pa pri našem domačem krompirju. Ob slabih letinah smo se pri nekaterih sortah morali zares potruditi, da smo iz tistih šišek odbrali najdebelejše za seme. To je nedvomno odlična lastnost našega krompirja, da daje debel pridelek, in to lastnost le težko zasledimo pri drugih sortah krompirja. Velika napaka našega krompirja je, da je tako zelo podvržen gnilobi. Nadaljna napaka je v tem, da ni v stanju, dati pri dobri negi res velikega pridelka. Povrh pa pride še tretja napaka: naš desetletja znani in gojeni krompir je opešal, izrodil se je. Vedno laže se ga lotevajo bolezni, vedno bolj je občutljiv za vreme, obdelovanje in gnojenje. Te tri napake so predvsem vzrok, da mi tako malo pridelamo.

Da je naš krompir tekom desetletij opešal, ni nič čudnega. Krompir, ki ga vedno razmnožujemo z gomolji, je pravzaprav še vedno del onega prvega krompirja dotične sorte. Prav tako, kot je cepljeno sadno drevje neke vrste podaljšanje prvega drevesa dotične sadne sorte. In mi dobro vemo, da vsako življenje traja samo nekaj časa, da se vsak organizem sčasoma postara in da opeša. Tako je tudi s krompirjevimi sortami, ki jih leta in leta vegetativno razmnožujemo. Druge naše poljske sadeže gojimo vedno iz semena, ki je bilo proizvedeno z oploditvijo. Pri krompirju pa hodimo po navadi po še lažji in preprostejši poti: sadimo gomolje, navadno celo samo kose gomoljev, ter se neradi spuščamo v gojitev krompirja iz semena. Toda to je od časa do časa nujno potrebno, kar prav prepričevalno dokazujejo naši krompirjevi pridelki.

Iz dosedaj povedanega izhaja, da so naši krompirjevi pridelki tako majhni, da je nujno potrebno iz tega stanja poiskati izhod. Za dosego

izboljšanja in povečanja krompirjevega pridelka imamo več izhodov.

En tak izhod bi bil, da se resno lotimo izbire na krompirjevih poljih. V popolnoma zdravih nasadih je treba odbrati najbolj razvite in najbolj rodovitne grmušeljne in za seme uporabljati samo gomolje, ki izvirajo od takih izbranih rastlin. Brez dvoma ima ta postopek, ki mu pravimo izbira grmov (po nemškem Staudenauslese) razmeroma hiter in precejšen uspeh. Pri tem načinu izboljševanja odstranjujemo namreč od razmnoževanja vse gomolje slabotnih in bolehnih rastlin. Gotovo je, da morajo taki nasadi biti boljši in enakomerni, pa tudi bolj rodovitni. Ta način je enostaven in po njem se lahko ravna vsak, kdor le hoče. Največja in skoro edina zahteva tega načina izboljševanja je dobra volja in čvrsto hotenje. Toda h kakemu posebnemu napredku ta način ne vodi. Z izbiro grmov mi krompirjeve sorte pravzaprav ne moremo izboljšati, ker stvarno mi pri tem samo preprečujemo in omejujemo slabšanje. Z izbiro grmov torej le sorto nekoliko varujemo pred degeneracijo. S tem pa ji ne moremo dati sposobnosti, ki jih nima.

Drugi način za dosego povečanja krompirjevih pridelkov bi bil v tem, da poiščemo v svetu kako novo sorto, ki bo nam všeč, ki bo še zdrava in ki bo dala v naših razmerah dobre pridelke. Smotrenejše bomo pri iskanju take sorte postopali, če bomo preskušali razne sorte najprej v malem. Tako bomo lažje in hitreje preskusili več sort, preskušnja pa bo cenejša. Šele one sorte, ali ono sorto, ki bi tako preskušnjo dobro prestala, bi uvažali v večji množini. Tudi ta način more imeti razmeroma hiter in začasno tudi zadovoljiv uspeh. Trajne rešitve pa tudi on ne more dati. Spet bi se morali bati degeneracije in jo odvracati z izbiro grmov ali pa nanovo uvažati originalno seme. Dasi omenjena dva načina ne moreta dati trajnega uspeha, jima vendar ne smemo odrekati

začasne važnosti. Dokler ne ukrenemo kaj boljšega, je že tudi izbira grmov in uvoz novih sort napredek. Zavedati pa se moramo, da bi bil eden ali drugi omenjenih izhodov samo začasen izhod, bolj izhod v sili, kakor kaj drugega.

Tretji izhod, po mojem mnenju najboljši izhod pa bi bil, če bi mi začeli sami z gojitvijo krompirja. Vedeti moramo, da pri nas dozdej krompir samo pridelujemo, ne gojimo ga, ker nismo še prav nič podvzeli, da bi krompir notranje, genetično izboljšali. Za tak izhod, za gojitev krompirja potrebujemo nekoga, ki bo to delal, dati mu moramo sredstva, da bo mogel delati, obenem pa se zavedati, da ne bo delal čudežev, marveč samo gojil krompir. Za to je potrebno, s tem poslom bodisi poveriti katero od obstoječih kmetijskih ustanov, bodisi v ta namen nalašč osnovati posebno krompirjevo selekcijsko postajo. Kako se bo tista ustanova, ki bo s tem poslom poverjena, imenovala, in v čigavi pristojnosti bo, je za stvar povsem postranskega pomena. Z ozirom na samo stvar bo čisto vseeno, ali bo to javna ali zasebna ustanova, državni, banovinski, občinski ali združni zavod. Glavno bo pač moralo biti, da nam bo tak zavod pokazal pot k napredku. Kako stvari trenutno stoje, pa je potrebno, da ta izhod izberemo čimprej. Res, da ne bo mogel tak zavod takoj pokazati uspeha in da bo začasno potrebno, zateči se k izbiri grmov ali uvozu, toda čimprej bomo stopili na zanesljivo pot, tem prej bomo prišli k cilju. Vsako oklevanje bi položaj slabšalo.

Končno imamo na izbiro še četrty izhod: da pustimo vse pri starem in čakamo, da se bo krompir sam izboljšal, postal spet zdrav, spet obilnejše rodil in nas sam od sebe rešil skrbi in težav. Dozdej nam je bil ta izhod čudovito všeč in smo se z njim že kar dodobra spoprijateljili. Pri tem nismo pomislili, da je najdražji in seveda najbolj negotov.

Zato se čuje danes povsod klic po pridelovanju lanu in konoplje. V Nemčiji so n. pr. l. 1932 sejali lan in konopljo samo na 4500 ha, lansko leto so že imeli zasajenih 20.600 ha z lanom in konopljo in krijejo že 50 % lastne potrebe na teh tekstilnih sirovinah.

Tudi pri nas začenjamo priporočati, da se naj lan in konoplja bolj goji. Temu pozivu so se letos v polni meri odzvali poljedelci v Slavoniji in Bački, ki so površino, zasejano s konopljo, podvojili. Vzrok leži v dobrih cenah konoplje, ki se je lanske jesen dvignila od 3—4 din na 6 do 7 din. Danes plačujejo najboljšo vrsto po 8—9 din za kg na pol otrte konoplje. Dvig cen konoplji in lanu povzroča veliko povpraševanje po teh tekstilnih sirovinah, ki se danes z lahkoto prodajo in izvažajo. Ponovno oboroževanje evropskih držav povzroča to dobro ceno konoplje in lana, ki bo trajala vse dotlej, dokler bo vladala današnja „vojna psihoza“ in strah pred novo svetovno vojno.

Lan in konoplja ne dasta samo dobro vlakno, temveč tudi olje in v pogačah krepko beljakovinsko kremo. Finovlaknasti lan uspeva dobro v vlažnih alpskih in obmorskih krajih, na srednje težki peščeni ilovici.

Lan spomladanski, sejejo pri nas približno stoti dan po novem letu, raste ter dozoreva okrog stotega dne po setvi. Kmet, ki želi prav dobro prejo, puli lan v **rumeni zrelosti**, t. j. ko postane mlečni sok zelen.

Lan zahteva, dobro, čisto in močno zemljo, ker jo precej izmozga. Zato moramo gnojiti lanu in konoplji poleg hlevskega tudi z umetnim gnojem. Veliko kalija in fosforja z zmerno količino dušika povzroča velike pridelke dobre kakovosti. Od umetnih gnojil se je tekom zadnjih let mešano gnojilo **nitrofoskal-II**, s 4 % dušika, 8 % fosforne kisline, 8 % kalija in 33 % apna, pokazalo kot najboljše in najunosnejše, ter je s tem gnojilom zajamčena tudi dobra kakovost vlakna in dobra zrelost semena. Za 1 k. jutro je potrebno 200 do 300 kg nitrofoskala-II.

Po naših statističnih podatkih pridelamo na 1 ha samo 600—800 kg semena in 1500—2000 kg godnega lanu. V Nemčiji so pridelali lanske leto na 1 ha 14—18 q, celo 24 q semena z 24 % beljakovin in 40 % olja.

Srednji pridelek konoplje na 1 ha pa znaša v Nemčiji (Kurmark) 50 do 60 q in 7—8 q semena.

Lanu in konoplji moramo posvetiti večjo pažnjo in skrbno pripraviti, očistiti in pognojiti zemljo. Seje se

Lan in konoplja.

Ing. Teržan, Ruše.

Da sta lan in konoplja pri nas tako nazadovala, da ju mlajša generacija skoraj več ne pozna, je vzrok ta, ker lan in konoplja nista več izdržala konkurence z drugimi unosnejšimi poljskimi pridelki. Temu je bila vzrok bivša agrarna politika, ki je dajala velike popuste tuji industriji,

predvsem tekstilni industriji, ki se je pri nas razmnožila kot gobe po dežju, **kar bi bilo v redu, če bi uporabljala domače sirovine**. Tuja tekstilna industrija, ki uvažala in predelava samo tuje sirovine in nam jih prodaja za drag denar, je deloma vzrok obubožanja našega podeželja.

naj **jari lan**, izbran in kaliv, zgodaj spomladi, nekako 100 dni po novem letu, če vremenske prilike dopuščajo. Pri nas pravijo Pohorci: „Lanu ne sej, dokler je na Pohorju za gosko snega!“

Kdor se želi poglobiti v kulturo lanu in konoplje, pa naj vzame v roko inž. Sadarjevo knjigo „**Lan in konoplja**“, ki jo je izdala Kmetijska Matica v Ljubljani.

Doprinos k melioracijam belokranjskih stelnikov.

Ing. B.

Dostikrat je bilo že naglašano, da smo Slovenci narod malih kmetov in da odpade na vsakega prebivalca komaj dobre tri četrte hektarja poljedelske površine, kar še za domačo potrebo absolutno ne zadostuje. Vendar pa je, poleg tako občutnega pomanjkanja poljedelske površine, v Sloveniji še dosti neobdelane zemlje. V gospodarski politiki vseh naprednejših narodov vidimo, kako ogromne investicije dajejo zlasti po vojni za melioracije nekulturnih površin in jih pretvarjajo v plodna polja, travnike in pašnike. Pri nas pa se to vprašanje do skrajnosti zanemarija in se včasih velike površine izkoriščajo na najekstenzivnejši način. Posebno se to opaža v onih pokrajinah, kamor je civilizacija in kultura prodrla kasneje in počasneje in ki so bile že od nekdaj pastorka te ali one oblasti, ki naj bi delala za njih gospodarski povzdig. K temu spada tudi Bela Krajina.

Problem, ki ga hočem tu nakazati, je pereč gospodarski problem ene najsiromašnejših pokrajin Slovenije, saj je kmetijstvo v Beli Krajini začetek in konec življenja, za katerega drugih virov tam ni. Pričujoče vrstice nimajo namena rešitve v celoti in so le delen doprinos k njej, glavni namen jim je opozoriti na to težko vprašanje merodajne faktorje, ki bodo prej ali slej morali pristopiti k njegovi rešitvi.

Po uradni statistiki meri poljedelska površina Bele Krajine 41.967 ha, od katere je **stelnikov**, ki se vodijo pod imenom „pašniki in planine“, **15.441 ha**. Torej tvorijo **stelniki 36,8 % celokupne agrikulturne površine**. Če računamo, da dobimo z 1 ha stelnika 35 q stelje in jo računamo kot vrednost slame in k temu priracunamo še vrednost lesa (brez, jelš itd.), nam da **površina 15.441 ha letno cca 2 milijona din vrednosti!** To so številke, ki kriče o teži problema in ki povedo cele romane o bedi, stradanju in križevem potu belokranjskega kmeta. Ti tisoči hektarjev bi bili lahko žitna polja, lahko bi se

po njih pasla živina, lahko bi se pretvorili v cvetoče sadovnjake, da bi bila ta zemlja zares vrt.

Pojem stelnika se je tako zagrizel v dušo Belokranjca, da velja nazor, da kdor stelnika nima, sploh kmet ni, ker če imaš kak rep v hlevu, moraš imeti tudi stelnik! To prepričanje gre tako daleč, da vidite n. pr. okrog Dragatuša stelnike med njivami in se vam zdi, kot da so nalašč zasejani in negovani kot kultura stelje, rese in maha. Če odideš iz Bele Krajine, ti ostanejo v spominu vinogradi in stelniki s svojimi brezami in stogi stelje in prav ti stelniki so prava gospodarska sramota za Belo Krajino in mnogo pripomorejo k njeni pasivnosti.

Potreba povečanja poljedelske proizvodnje v Beli Krajini postaja iz dneva v dan aktualnejša. Ta širna dolina, ki je s svojim primitivnim načinom življenja in običaji desetletja služila raznim romantičnim zanešnjakom in folkloristom kot predmet občudovanja, ni mogla dati svojim sinovom ono najpotrebnejše, kar zahtevajo od življenja — kruha. Tisoče in tisoče jih je goltala tujina, kjer so dali svojo moč na razpolago tujemu kapitalu, da jih je eksploatiral do skrajnih mej. Ta socialni moment je mojstrsko prikazal Župančič: tamkaj v Ameriki, tamkaj v Westfaliji, tam so izginili in jih nikoli nazaj več ne bo. —

Ta pokrajina spada v področje Krasa, o čemer nam pričajo ponikalnice, kraška polja, vrtače itd. Zemlja je tukaj produkt razpadanja apnenca in dolomita, ki tu in tam kot skale štrlijo iz zemlje. To nam potrjuje tudi rdečkasta barva zemlje. Ponekod tvorijo tla novejša tvorbe diluvijalne in aluvijalne. Jasno je, da na ta način tla nimajo na vseh mestih edinstven sestav. Vendar se je pod vplivom klime, ki tekom let najizraziteje in najenoličnejše vpliva na razvoj tal, razvil približno isti tip zemlje. Klima omejuje tvorbo žive organske snovi, enako tudi humifikacijo in mineralizacijo mrtve org. snovi v zem-

lji, istočasno vpliva na jakost fizikalnega in kemičnega razpadanja in na celo življenje rudninskega dela zemlje.

Letnih padavin je v tem področju 1260 mm, a povprečna letna temperatura je 9,5° C. Ta tla spadajo torej v področje humidne klime. Ker je podloga teh tal zelo prepustna, vpliv talne vode skoraj ne pride do izraza.

Po analizi zemlje, ki je bila napravljena z dveh profilov, se ne da še napraviti končnih zaključkov z melioracije, vendar nam že ta pove s kako zemljo imamo opravka.

1) Po analizi spadajo ta tla v vrsto težkih tal, ker imajo preko 45 % delcev gline (manjših od 0,01 mm). To so torej težka glinasto ilovnata tla.

2) Količina apna (CaCO_3)

Profil	Globina v cm	% CaCO_3
I	5—20	0,98
	40—50	0,97
	90—100	0,73
II	5—20	0,95
	20—50	1,02

3) Količina humusa (razpadle organske snovi v zemlji)

Profil	Globina v cm	pH v KCl	pH v H_2O
I	5—20	5,54	6,91
	20—50	5,44	9,56
	90—100	5,66	6,77
II	5—20	4,21	5,59
	30—50	4,19	5,68

4) Reakcija zemlje (izpod 7 je kisla, čim manjše so številke, tem kislejša je zemlja, iznad 7 je lužnata).

Profil	Globina v cm	% humusa	Značaj humusa
I	5—20	6,76	slabo kisel
	20—50	5,02	zelo slabo kisel
	90—100	4,10	nevtralen
II	5—20	6,17	zelo zelo kisel
	30—50	4,88	zelo kisel

Profil II je tipično stelniška zemlja, profil I pod poljedelsko kulturo.

Količina humusa v površinskem sloju je velika in dosega dolno mejo tipično za ruske černozeme, ali je značilno, da je izrazito kislega značaja, na kulturni zemlji manj, ker se vsako leto tla popravljajo z gnojenjem.

Vsa ta tla so **izrazito kisla**. Aktivna kislost ni visoka, z globino malo raste. Menjalna kislost pa je dosti visoka v celem horizontu izpiranja.

Izgleda čudno, da aktivna kislost ni višja, ker je kislost kumusa izrazita. Ali to nam priča, da se tla intenzivno izpirajo in da mineralne kisline, v kolikor se tvorijo, ne morejo ostati v zemlji. To kislost povzročajo slabe organske kisline.

Visoko menjalno kislost je treba pripisati močnemu izpiranju tal in kemijskemu delovanju padavinske vode, ki svojo kem. jakost poveča na poti skozi površinski sloj kislega humusa. Vodikovi ioni (kisline) potiskajo baze (luge) s površine absorpcijskega dela zemlje in zavzemajo njihova mesta počasi, ali trajno. Prav

ta kislost nam priča o pomanjkanju baz (lugov) na absorpcijskem kompleksu teh tal. S površine tega kompleksa se izpirajo baze: Ca, K, Mg itd., ki prehajajo v nižje horizonte, ali se sploh izpirajo iz tal in tako imamo močno tendenco zakisljevanja teh tal.

Vidimo torej, da so ta tla skrajno nepovoljna za poljedelske kulture in je treba podvzeti mere, ki so potrebne, da se ta tla popravijo, t. j. da se omejijo procesi izpiranja, popravi reakcija tal in tako poveča njihova mikrobiološka aktivnost, ki je pod sedanjimi pogoji minimalna.

(Dalje prihodnjič).

Od Okosema v letu 1937. priznani nasadi krompirja.

Osrednja komisija za semenogojstvo (okrajšano Okosem) je na svoji seji dne 30. decembra l. l. priznala sledeče nasade krompirja:

		Površina nasada v a
Oneidovec:		
1. Kolarič Jože,	Nova vas 49, p. Ptuj	100
2. Podpeskar Ivan,	Ilovka, p. Kranj	70
3. Sajovic Ciril,	Velesovo, p. Cerklje pri Kranju	100
4. Zorman Janez,	Šenčur 13, p. Šenčur pri Kranju	80
5. Kosiša Janez,	Ilovka 6, p. Kranj	80
6. Umnik Anton,	Šenčur 20, p. Šenčur pri Kranju	80
7. Vehovec Marija,	Voklo 26, p. Šenčur pri Kranju	225
8. Udir Jože,	Sp. Besnica, p. Kranj	60
9. Novak Alojzij,	Št. Pavel 2, p. Št. Vid pri Stični	75
10. Kmet. gospod. zadruga,	Št. Vid pri Stični	175
11. Zajc Anton,	Pristavljia vas, p. Št. Vid pri Stični	150
12. Pevec Ignacij,	Št. Vid pri Stični 63	150
13. Bukovec Jernej,	Vel. Loka 25, p. Vel. Loka	200
14. Hude Alojzija,	Mirna peč	53
15. Uhan Jože,	Gorenja Dobrava, p. Trebnje	100
16. Bauman Štefan,	Rače	75
17. Ocvirk Matevž,	Ojstriška vas, p. Sv. Jurij ob Taboru	50
18. Jesenek Josip,	Dobje, p. Dramlje	70
19. Prelog Franc,	Zagojčiči, p. Moškanjci	150
Kresnik:		
20. Tovšak Franc,	Št. Ilj pod Turjakom, p. Mislinje	94
21. Uprava velepos. J. Orniga,	Št. Janž na Dravskem polju	500
22. Ekart Štefan ml.,	Sp. Jablane 21, p. Cirkovci	73
23. Peršuh Franc,	Cirkovci 14	56
24. Vrbnjak Slavko,	Staranovavas, p. Križevci pri Ljutomeru	50
25. Stuhec Alojzij,	Staranovavas, p. Križevci pri Ljutomeru	67
26. Bauman Štefan,	Rače	60
Jubel:		
27. Marolt Alojzij,	Veliki vrh, p. Nova vas pri Rakeku	34
28. Kmet. gospod. zadruga,	Št. Vid pri Stični	75
29. Bauman Štefan,	Rače	50
30. Ratej Jernej,	Suhadol, p. Loče	34
31. Ekart Štefan ml.,	Sp. Jablane	53
Rani rožnik:		
32. Peršuh Franc,	Cirkovci, p. Pragersko	75
33. Uprava velepos. J. Orniga,	Št. Janž na Dravskem polju	200
Böhmov rani:		
34. Osiander Ernest,	Javornik, p. Guštanj	60
Pozni rožnik:		
35. Banov. kmet. šola,	Rakičan pri Murski Soboti	200

Vprašanje: Za krompir sem preoral njeve, ki so ležale dve leti v ledini. Pred oranjem sem jih prav močno pognojil s hlevskim gnojem. Na joh sem dal 60 dobrih voz starega, dobro predelanega hlevskega gnoja, prav kakoršnega zahteva krompir. Oral sem tik pred nastopom zime zadnje dni novembra in prve dni decembra v povprečni globločini 20 cm. Mojim sosedom to ni bilo všeč, imeli so oranje za pregloboko, češ rastlina ne bo mogla do gnoja.

1. Ali je pravilno, pomladi nič več orati in surove brazde najpreje le z lahko brano prepahniti in na to s takozvanim „gruberjem“ obdelati?

2. Navzlic že močnemu gnojenju s hlevskim gnojem bi rad dal po brazdah še šibko gnojenje z umetnim gnojem. Katero gnojilo bi prišlo za krompir v poštve in v kakšni množini na 1 joh ploskve? Zemlja je po $\frac{2}{3}$ srednje težko in dobro rahla, po $\frac{1}{3}$ pa je lahka, toda ne peščena. Vsa pa je v suhi legi.

3. Katere vrste krompir mi za saditev priporočate? Ali pozne ali zgodnje? Kaj se bolje izplača? F. K. iz G.

Odgovor: Na vaša strokovna vprašanja vam sporočamo, da podoravanje hlevskega gnoja 20 cm globoko ni pravilno. Rastline bodo sicer dosegle do gnoja in hrane, ali ga bodo mogle malo izkoristiti, ker gnoj v takšni globini težje razpada in zemlja hraniva počasi vsrkava.

V nagnojišču dobro negovanem hlevskem gnoju rastline še ne najdejo dovoljno razpoložljive hrane. Gnoj mora v zemlji dalje razpadati, kar se godi s pomočjo raznih bakterij, pri primerni toploti in zadostnem pristopu zraka (kisika), ki je potreben ne le za golo življenje bakterij, temveč tudi za kemijsko presnavljanje hraniv v za rastlino sprejemljivo obliko. Če se zemlja preišče na bogatstvo bakterij, najdemo, da se te nahajajo v glavnem v najzgornjem sloju 5–10 cm zemlje, medtem ko v globokih legah bogatstvo hitro opada, ker bakterije nimajo dovoljno kisika. Gnoj, ki je torej 20 cm globoko, se bo počasi presnavljal in zemlja se bo le počasi obogatila s sprejemljivo hrano. Sedaj v zimi je življenje bakterij omrtvičeno. Čim pa bo dnevna temperatura narasla bodo tudi bakterije oživele. Skrbeti boste torej morali za dobro prezračevanje zemlje z gruberjem in istočasnim preoranjem 15 cm globoko. Samo prepah-njenje z brano ne bo zadostovalo. Gruber vam ne moremo posoditi. Pač pa imamo takšnega na prodaj. Plužna z rahlačem, ki se potem sestavi z vsakim univerzalnim Sackovim plugom, stane Din 1200.— franko Ljubljana.

S hlevskim gnojem ste dodali zemlji le dušik in kalij. Fosforne kisline prav neznatno. Krompir rabi zelo veliko kalija in primerno dušika, ter izrabi to dušično in kalijevo hrano le takrat popolno in koristno, če ima tudi fosforno hrano na razpolago. Svetujemo, da gnojite z 200 kg kalijeve soli

in 75 kg superfosfata, ali pa 300 kg nitrofoskala II. na ha kot dodatno gnojilo.

Rane vrste krompirja dozore pri nas takrat, ko je trg s to vrsto že preplavljen s cenanim blagom od dovoza iz južnih krajev. Dobro ceno za prvi pridelek torej ne moremo izkoristiti, če nimamo specijelen domač odjem na razpolago, kjer nam tuje blago ne konkurrira. Pa tudi v tem slučaju bo šlo le za manjše količine, ki jih pridelamo na vrtu. V naših prilikah je priporočljivo sajenje le poznih vrst, ki izpadek v ceni nadoknadijo z večjim donosom.

Ing. F.

Nitrofoskal-I za jesensko repo.

Gospod Martin Veršič, skladiščnik Kmetijske zadruge v Ptujju je izvršil točen gnojilni poskus z nitrofoskalom-I pri jesenski repi.

600 m² veliko parcelo je pognojil s 50 kg nitrofoskala-I; gnojilo je potrošil 12. avgusta 1937 pa surovih brazdah in ga dobro zabranal. Pred pričami je stehal pridelek gnojene in istotako velike negnojene parce-

le. Pri tehtanju so bili navzoči: Peklar Ožval, Lah Franc, Šmigoc Janez in Veršič Jakob, vsi posestniki v Novi vasi.

Pridelek repe na gnojni parceli neto 3800 kg, pridelek repe na negojni parceli neto 2850 kg, 50 kg nitrofoskala-I je dalo večji pridelek 950 kg jesenske repe, lepe, debele in zdrave.

50 kg nitrofoskala-I stane Din 85.—, 950 kg repe po 20 para za 1 kg da vrednost Din 190.—. Čisti dobiček od 50 kg nitrofoskala Din 105.—, kar jasno priča, da se uporaba nitrofoskala zelo dobro izplača!

Kako se branimo vran? Pozne ozimne setve rade obiskujejo vrane, ki napravijo občutno škodo. Za odbrano se priporoča sledeči postopek. Ustreliti se nekaj vran, na kar se jih razkosa. Koške se razmeče v razdalji 30—50 m vsak sebi po polju, a peresa od repa in kril pa se zatakne v zemljo. Kadar bodo vrane preletele polja, bodo zagnale veliko kričanje, ne bodo pa se ustavile, temveč hitro odletele dalje. Od časa do časa je potem postopek ponoviti.

Sadjarstvo.

Sadjarstvo v Fruški Gori.

Pri pregledu letošnje mariborske sadne razstave, me je jako zanimalo razstavljeno sadje iz Dunavske banovine, in sicer največ iz fruškogorskega predela. Sadje je po mojem prepričanju bilo res prvorazredno, plod nadnormalno velik, barva prekrasna.

Fruška gora, ki se nahaja sredi plodnega Srema in Vojvodine, ima najlepšo bodočnost za daljni razvoj sadjarstva. Letos sem obiskal na podnožju Fruške gore svojega prijatelja (rodem iz Goriškega), ki upravlja ekonomijo „Mutalj“. Gospodar žrtvuje kolikor more, da svojo ekonomijo povzdigne na najvišjo stopnjo, a to v prvi vrsti v sadjarstvu. Moj prijatelj mi je razkazal celo ekonomijo, vzorno čisto, katera se počasi pretvarja iz prešičjerejske farme v sadjarske plantaže. Zaklonjen položaj zemljišča in sremska fruškogorska klima, dajeta vse predpogoje za najuspešnejše sadjarstvo.

Že pri prihodu v bližino tega gospodarstva prikazala se mi je slika napredno urejenih sadovnjakov in vinogradov. Sadnega drevja je nasajenega okoli 25.000 dreves, od tega odpada na same hruške 14.000 dreves. Te se v glavnem gojijo v obliki pokončnih kordoncev. Prevladujejo vrste: „Clargeau“, zimska dekanka, Viliamovka, plemenita Crasama, Angolemka, dočim imajo v preizkuševališču še nad 40 najfinej-

ših vrst. **Breskve**, okoli 3000 dreves, vzgojena po najnovejšem sistemu, so zastopane z vrstami: Maiflower, Amsden, Juni Elberta, Mamie Koss, I. H. Hale. V manjšem številu se nahajajo tudi mnoge druge vrste. Med njimi so za ta kraj važne sledeče: Toschine in Venerine grudi od Vsih Svetih (Poppa di Venere d'ogni Santi). V preizkuševališču jih je še okoli 50 vrst. **Jabolka** imajo zaenkrat samo v preizkuševališču, cepljene na razne podlage, ker po mišljenju mojega prijatelja rodnost jabolka ni sigurna radi pretople klime. V večji meri se bodo sadile samo one vrste, katere bodo preizkušeno dobro prenesle. **Črešnje, marelice in slive** uspevajo odlično, pa so zastopane v zadostni množini. Iznenadilo me je racionalno in strokovno obdelovanje nasadov, ker nekaj takega se v Sremu redko vidi. Razen sadjarstva krasno uspeva tudi **vinska trta**. Zastopane so odlične vrste: Traminac, Sovignon i. dr. **Namizno grozdje**: Biser od Sabe, Plemenke, Afustli, Hamburger, Drenak itd. zastopani so v obilni meri in se njih grozdje dobro prodaja.

Napisal sem teh par vrstic zato, da opozorim naše ljudi na ta kraj, kjer bi mogel lahko najti marsikateri sadjar svojo eksistenco in blagostanje, v prvi vrsti mlajši ljudje z nekoliko gotovine. Zemlja ni draga, a jako plodna. Naši ljudje gredo širom

države za kruhom, nekateri so se odselili na jug države, Južno Srbijo in tam našli svoj dom, a jaz mislim, da je za naše sadjarje podnožje Fruške gore najpovoljnejši kraj.

I. K.

Izjava.

Uredništvo je sprejelo v priobčitev sledečo „Izjavo“, ki jo lojalno prinašamo, ker ne želimo nikomur krivice, če tudi vsak pisec osebno odgovarja za vsebino svojega članka. Ker „Izjava“ trdi, da članek g. ing. Teržana ne bazira na resničnih dejstvih smo pozvali g. pisca, da se o tem izjavi in zato prinašamo tudi njegov odgovor. S tem želimo daljnje razpravljanje o zadevi v našem listu zaključiti.

Uredništvo.

G. ing. J. Teržan je objavil v „Kmetovalcu“ in „Mariborskem Večerniku Jutra“ pod naslovom: „Pouk, ki nam ga daje prva banovinska sadna razstava v Mariboru“, odnosno: „Uspeh, ki ni vsem po volji“... kritiko, v kateri očita prirediteljem, da so prodali sadje „en bloc“ po skromno nizki ceni od Din 3.— samo enemu posredniku, ki bo sadje vložil v svojo klet, kjer ne bo delalo nobene propagande več. Bolje bi bilo, da bi ga bili prodali onemu Beograjčanu, ki je nudil 25 para več za kg, obenem pa obljubil, da bo cel mariborski sejem prenesel v Beograd in ga tam ponovil. Na ta način so bili oškodovani naši sadjarji pri treh vagonih sadja za 30.000.— K. t. J. 7500. Din.

K temu pripominjajo podpisani člani izvršnega odbora, da je gornja trditev g. ing. Teržana popolnoma neresnična in jim ni znano ničesar o kakem Beograjčanu, ki bi bil resno ponudil 25 par več za kg ter hotel vrhutega prenesti mariborski sadni sejem v Beograd in ga tam ponoviti. **Edini resni in najboljši ponudnik je bil g. Sonnenscheln**, ki je kupil sadje bruto za neto po povprečni ceni Din 3.— za kg in je kupnino tudi takoj izplačal. Da bi bili prireditelji prodali sadje radevolje kateremukoli drugemu resnemu ponudniku, če bi bil plačal le 5 par več za kg, pač ni treba posebej povdarjati.

Na razne druge očitke g. ing. Teržana podpisani ne odgovarjajo, ker smatrajo, da si bo mogel pošten in objektivni čitatelj na podlagi pravkar navedenih dejstev napraviti pravičen zaključek sam ter presoditi, koliko je taka kritika vredna.

V Mariboru, dne 28. decembra 1937.

Mihael Kovačič, I. r., Konrad Pečovnik, I. r., Josip Priol, I. r., Šiftar Emerik, I. r., Verlič Franc, I. r., Josip Vračko, I. r.

Izvršnemu odboru I. ban. sadnega sejma.

V decemberski (1937) številki „Sadjarja in Vrtnarja“ je g. Dolinšek na str. 215—217, pod naslovom: „Uspeh, ki ni vsem po volji“ odgovoril na mojo kritiko, ki sem jo ob-

javil v Mariborskemu Večerniku in v novembrski številki „Kmetovalca“ o I. ban. sadnem sejmu v Mariboru. Na ta odgovor g. D-ka, ki mi je hotel prilepiti videz „osebno-politične mržnje“, sem odgovoril v Mariborskem Večerniku 21. decembra 1937.

Isto kot g. D. se je tudi izvršni odbor I. ban. sadnega sejma omejil v glavnem samo na mojo pripombo glede prodaje. Na vse drugo. Izvršni odbor ne smatra potrebno, da odgovori. G. D. je bil sicer v svojem odgovoru obširnejši, je pa obenem dokazal, da je moja **dobronamerno kritiko** popolnoma pogrešno razumel.

Izvršni odbor demantira moje mnenje, ki sem ga izrazil v svoji kritiki, namreč: „da so prodali sadje „en blok“ po skromni nizki ceni od Din 3.— za kg samo enemu posredniku in da bi bilo bolje prodati sadje enemu Beograjčanu, ki je nudil 25 para več po kg“. To mojo pripombo Izvršni odbor zanika, kot „popolnoma neresnično in da mu ni ničesar znanega o kakem Beograjčanu, ki bi bil resno ponujal 25 para več za kg.“

V moji kritiki sem glede tega imel v mislih velikega beograjskega sadnega trgovca g. **Boža Jančiča**. S svojo „Izjavo“, da mu ni o tem ničesar znanega, si pač „Izvršni odbor“ ne daje dobrega izpričevala o tem, kako je imel organizirano prodajo sadja. Menda bo jasno vsakemu, da bi bilo od kupcev preveč zahtevano, da bi hodili od gospoda do gospoda, ki so podpisali „Izjavo“ in vsakomur stavili ponudbo. Tem gospodom kličem z besedami našega Franceta Prešerna: „Pečena, ljubčki, piščeta na sveti nikomur niso v usta priletela.“

Sicer pa prepuščam zagovor, v kakor so bili kupci „resni in najboljši“, njim samim, in sicer pred njihovo organizacijo, ker se nje ta zadeva predvsem tiče. Pripominjam samo še to, da so dnevni časopisi med razstavo pisali, „da Izvršni odbor razstavljeno sadje noče dati po ceni od Din

3.50, kar kupci nudijo.“ Vsak pošten in objektivni čitatelj si lahko iz teh dejstev, kakor tudi iz izjav, ki jih bi gotovo podali tudi oni trgovci, ki so imeli resne namene kupiti razstavljeno sadje, napravi pravičen zaključek, koliko je vredna „Izjava“ omenjenih šest gospodov!

Ker bo člane Kmetijske družbe gotovo zanimalo, kako je v resnici s trditvijo zadnjega „Sadjarja in Vrtnarja“, češ: „**da razstavni odbor I. ban. sadne razstave in sadnega sejma ni odklonil nobenega sadjarja,**“ moram pribiti sledeče:

Službeno glasilo „Sadjar in vrtnar“ je prineslo na prvi strani svoje 8. številke, ki je izšla avgusta 1937 podrobna navodila za sodelovanje na sadnem sejmu. V 5. odstavku teh navodil je z mastnimi črkami natisnato: „Na sadnem sejmu sodelujejo člani sadjarji le v okviru svojih sadjarskih podružnic, sicer je sodelovanje nemogoče“. Na prvem sadnem sejmu, ki se je vršil od 25. do 28. oktobra 1935 v Mariboru, so **sodelovale sadjarske in kmetijske podružnice**. Mariborske sadne sejme so prirejale sadjarske in kmetijske podružnice mariborskega okrožja. Letos je razstavni odbor enostavno izključil kmetijske podružnice, kar se jasno vidi iz navedenega in je torej neresnična trditev, da ni razstavni odbor odklonil nobenega sadjarja.

Da vidimo razmerje, ki je bilo med sadjarskimi in kmetijskimi podružnicami na sadnem sejmu leta 1935! Sodelovale so **sadjarske podružnice**: Št. Peter s 1585 amer. zaboji, Ruše s 72 amer. zaboji, Fram z 99 amer. zaboji, Slov. Bistrica s 170 amer. zaboji, Studence s 50 amer. zaboji, Makole s 61 amer. zaboji, Sv. Benedikt s 15 amer. zaboji, Sv. Barbara s 50 amer. zaboji, Slatina Radenci s 24 amer. zaboji, Laško s 5 amer. zaboji, Boštanj s 50 amer. zaboji.

nega učinka je postajal z iznajdbo in s spolnitvijo mikroskopa vedno večji in globlji. Nastopil je čas preverčajočih znanstvenih izsledkov in razvila se je med tedanjimi duševnimi velikani velika borba: med tistimi, ki so za vse spremembe, tudi one pri vrenju, navajali izključno le kemične vzroke, in tistimi, ki so ta prenavljanja pripisovali pravkar odkritim malim živim bitjem. Ta boj je uspešno zaključil Jean Louis Pasteurs s svojimi neizpodbitnimi znanstvenimi pridobitvami, ki so še danes temelj mikrobiološkega raziskovanja.

Vsekakor zaslužijo sodobna gospodarsko-kletarska vprašanja največje pozornosti; toda ker imajo ta pogosto svoje vzroke v preteklosti, nam je njeno poznanje le koristno.

Nadaljnja raziskovanja so pokazala, da glivica sama ni zmožna razdvajati sladkor v alkohol in ogljikovo kislino, ampak da je pravi povzročitelj sestavni del glivice — encim „cimaza“, ki lahko tudi brez navzočnosti glivice povzroča alkoholno vrenje. Vrenje je torej biološko-kemični proces.

Vinski kvasci.

Nešteta raznovrstna raziskovanja so bila opravljena, predno so si novi nauki osvojili prosto pot v razne panoge kipelne obrti. Za Pasteurjem se je posrečilo danskemu botaniku Emilu Kristianu Hansenu s pomočjo kultur na ploščah ugotoviti več vrst kvascev in očetnih bakterij. Neodvisno od njega in istočasno je prišel do podobnih zaključkov tudi Robert Koch, ki je usmeril svoja nadaljna raziskovanja v medicinsko-bakteriološko stran.

Kot prvi je Hansen napravil čiste kulture kvascev za pivovarstvo in vinarstvo in ugotovil več vrst kvascev, in sicer poleg koristnih tudi škodljive. Poleg francoskih učenjakov je tudi on objavil temeljna naziranja o vzgajanju čistih vinskih kvascev.

Kvasci kot povzročitelji alkoholnega vrenja niso posamezen ampak skupen pojem za večje število po zunanosti sicer podobnih, po njihovem učinku pa po navadi zelo različnih gliv cepljivk. Radi teh posebnosti so poedine vrste in sorte glivic prikladne za eno ali drugo svrhu.

Znano je, da izvirajo vse glivice najrazličnejših plemen in sort v vinogradni zemlji, da se iz te prenašajo na grozdje in z njim prehajajo skupno z drugimi bakterijami in plesnimi, ki se nahajajo na grozdu, v mošt. Gojimo lahko čiste sorte in vrste

Vinarstvo in kletarstvo.

Mikrobiologija vina.

Inž. Golob Fran, v. d. ravnatelj.

Razvoj.

Že Egipčani in Grki so znali pripravljati vino in tisočletja so ravnali tako, da so predelavali sladki mošt v alkoholno vino. Izkustva so se prenašala od rodu do rodu brez bistvenih sprememb pri tem ravnanju.

Vedno je bilo vino visoko cenjena pijača, torej še predno je bil znanstveno utemeljen njegov postanek.

Prvi začetki naših znanstvenih pridobitev o postanku vina segajo približno sto let nazaj. Do tedaj so bili znani samo zunanji pojavi in posledice vrenja, ne pa njegovi vzroki.

Nepoznani so bili še pred sto leti vinski kvasci in po njih povzročeno alkoholno vrenje, ta najbolj vidna sprememba mošta v vino; nepoznana so bila v moštu in vinu mala živa bitja (mikroorganizmi). Nihče tedaj še ni vedel nič bistvenega povedati o mikroskopično majhnih živalcah, tudi nič o povzročiteljih raznih človeških in živalskih boleznih, tem manj seveda o povzročiteljih vinskih boleznih. Ali napočila je doba, v kateri so si sledile velike znanstvene pridobitve ena za drugo. Vpogled v do tedanji neznani in nevidni svet najmanjših živalic in njihovega ogrom-

vinskih kvascev. Razne lastnosti in sposobnosti usposabljaajo te glivice za raznovrstno uporabo: za vrenje belega, rdečega vina, za peneče vino, za sadjevec; za toplo in hladno vrenje. Glivice za vinsko proizvodnjo, kakor tudi one za pivovarstvo pripadajo glivičnemu plemenu *Saccharomyces* in jih imenujemo „prave glivice“. Druga glivična plemena so povsem slabi proizvajalci alkohola, kakor *Zygosaccharomyces*, *Pseudo-saccharomyces* in *Apiculatus*-glivice. Tako zvane kanove glivice ne proizvajajo nobenega alkohola in se smatrajo za škodljivce. Tako v vinarstvu kakor v pivovarstvu imamo celo vrsto takih škodljivih glivic.

Ker so poznani življenjski pogoji vseh v moštu bivajočih organizmov, glivic, bakterij in plesni, lahko usmerimo vrenje mošta tako, da se razvijajo predvsem ozir. izključno samo koristni organizmi, škodljivi pa zatro. Izkušnje zadnjih 50 let nam omogočajo, da se negovanje mošta in vina temeljito razlikuje od prejšnjih časov; te izkušnje so povzdignile predelavo vina na ono kvaliteto stopnjo, na kateri se danes nahaja.

Bakterije vina in mošta.

Bakterije kot povzročiteljice raznih kvarnih sprememb vina (vinske bolezni). — Koristne bakterije vina (uničevalke kislin).

Kot prve vinske bakterije, povzročiteljice cika, smo spoznali očetne bakterije. Polagoma so bile znane še ostale skupine moštnih in vinskih bakterij. Ugotovljeno je bilo, da mnoge med njimi škodujejo vinu, če se napram ostalim preveč razmnožijo. V praksi je bilo pri pripravi vina mogoče šele tedaj uspešno odstraniti te neugodne vplive, ko so bili znani ti mikroskopično mali povzročitelji bolezni in njihovo delovanje. Pogosto pa se še sedaj ne izkoristijo v praksi dobljeni zaključki in izkustva; kajti celotni uspeh pri pripravljanju vina je odvisen v prvi vrsti od temeljitega poznanja koristnih in škodljivih mikroorganizmov in od predvzetih mer, s katerimi prve pospešujemo in druge zatiramo.

Medtem ko izvira gliva iz zemlje, so moštne bakterije na grozdju. Čeprav jih je mnogo in so različne, v moštu jih ni veliko. To pa zato, ker so bakterije zelo občutljive napram kislinam in jih ta uniči. Pri pravilnem kletarjenju oziroma temperaturi se bakterije v vinskem moštu že v nekaj dneh več ne razmnožujejo. K temu se sedaj pridruži še alkohol, ki nastaja pri vrenju in pogubno vpliva

nanje. Naravna zaščita proti bakterijam je torej relativno visoka vsebina kislin. Večina bakterij je pa tudi zelo občutljiva napram žveplasti kislini. Čim manj kisline vsebuje mošt, tem občutljivejši je za razne bolezni, ki jih povzročajo bakterije. Radi tega so te bolezni v južnih krajih neprimerno bolj razširjene.

Vinske bolezni imenujemo vse one neugodne premembe vina, ki se trajno vršijo v njem in ga kvarijo, ter se lahko razširjajo še na ostala normalna vina. Spremembe torej, katere povzročajo mikroorganizmi, ki pri nezadostni pazljivosti lahko inficirajo iz enega soda vse ostale, podobno kakor se od enega do drugega prenašajo razne človeške in živalske bolezni.

Vinske napake imenujemo te-le: okus po plesnobi, ki izvira od plesnivega grozdja ali soda, okus po lesu ali plutovini, po teru, ki pa sestavo vina ne spremene, temveč dodajajo vinu nekaj tujega, neprijetnega. Napake niso tako nevarne kot bolezni, znajo pa biti zelo zoprne. Tudi motnosti, kakor porjavlost, belo in črno motnost, posledico popolnoma kemičnih sprememb v vinu, je prištevati k vinskim napakam.

Najvažnejše vinske bolezni so: cik, mlečna kislost, kan, vlačljivost, okus in duh po miših, grenkost pri črnini in zavrelka. Precej dobro so nam poznani škodljivi mikroorganizmi vina. Vemo tudi, kako naj se jih varujemo, in če nastopijo, kako naj jih uspešno zatiramo. Nemogoče nam je v mnogih slučajih odstraniti preosnove, ki so jih povzročile bolezni v vinu. Popolnoma je n. pr. poznana očetna bakterija in njeno delovanje; dobro vemo, da je za njeno škodljivo delovanje potreben predvsem zrak in da nam je treba samo tega odstraniti pri pripravljanju vina, pa je cik preprečen. Z ničemer pa ne moremo odstraniti očetne kisline iz vina, ki so jo napravile bakterije. V praksi so ta dejstva še čisto nepoznana; zato poskušajo očetno kislino odstraniti s kalcijevim karbonatom, kar priporočajo celo razni časopisi in trgovci. Iz tega se vidi, kako neobhodno potrebno je najpreprostejše in elementarno znanje v praksi. Če se to dogaja pri bolezni, ki pogosto nastopa, koliko se šele greši pri boleznih, ki so bolj redke in manj poznane.

Podobno kakor pri ciku je tudi pri mlečnem ciku, kanu ali miševini. Tudi tukaj ni mogoče preosnove, ki so jih povzročile bolezni, odstraniti iz vina. Zato je najbolje bolezen preprečiti. In najboljše sredstvo za po-

bijanje bolezni je žveplo, oziroma njegova spojina žveplasta kislina. Žveplo ni nikaka nova pridobitev, poznali so ga že stari Rimljani in ga uporabljali v kletarstvu. To je dokaz, koliko točnih opazovanj, bogatih izkušenj so imeli in kako stvarno in pravilno so jih naši predniki znali uporabljati. Ne da bi vedeli za vzroke bolezni, so vendar znali preprečiti njihov učinek. Šele v najnovejšem času se je posrečilo spoznati podrobnosti o večji ali manjši občutljivosti teh novo odkritih organizmov vina in mošta napram žveplasti kislini in s tem ustvariti podlago za primerno uporabo tega plina v kletarstvu. Izkazalo se je, kako dragoceno sredstvo je žveplo za predelavo vina. Žveplo se splošno uporablja pri zatiranju mikroorganizmov.

Za zatiranje vinskih bolezni nam rabi tudi okolnost, da večina vinu škodljivih organizmov pogine že pri temperaturi, ki je znatno izpod 100° Celzija, ker vsebuje vino alkohol, ki ima nekoliko večji učinek pri višji temperaturi, kot alkohola prosta tekočina. Radi tega lahko steriliziramo vina, ki imajo precej alkohola pri nižji temperaturi kot vina, ki imajo malo alkohola.

Popolnoma nove možnosti, da se odstranijo povzročitelji bolezni in drugi mikroorganizmi iz vina in mošta, nam v novjšem času nudijo takozvani sterilizacijski filtri, ki so že tudi z uspehom vpeljeni v kletarstvu. Pri tem dosežemo pri normalni temperaturi, da popolnoma odstranimo vse organizme iz vina ali mošta. To je sterilizacija na hladen način. S tem je dana možnost, da odstranimo iz vsakega vina povzročitelje bolezni, pa tudi organizme, ki morda vplivajo le slučajno neugodno v vinu, kot so na pr. bakterije, ki uničujejo kisline v vinih z majhno množino kislin. Tudi mošte lahko uspešno filtriramo, da jih ohranimo kot take brez dodatkov, ki preprečijo vrenje, in brez segrevanja.

Velikega pomena za vinorodne kraje, kjer niso tako ugodne klimatske in meteorološke razmere, so bakterije, ki uničujejo kisline. Ta vina imajo sicer precej kislin, so pa kvalitetna vina, ki se visoko cenijo. Skupina bakterij, predvsem *bacterium malolacticum*, *b. gracile*, *b. intermedium*, *micrococcus variococcus*, *m. acidivorax* razkrajajo jabolčno kislino v mlečno in ogljikovo kislino. Zmanjšanje kisline ni samo kvantitativno, ampak tudi kvalitativno, kar v znatni meri vpliva na kislost vina, kajti vinsko kislino okušamo dvakrat kislejšo kot jabolčno,

in trikrat kislejše kot mlečno kislino pri istih količinah.

Ta razkroj kislín je pa smatrati kot popolnoma naraven in nebolezenski pojav. Ta pojav se ne sme zamenjati z boleznijo, ki jo imenujemo mlečno kislota, pri kateri nastaja mlečna kislina pod vplivom istih bakterij iz ne prevrelega sladkorja, ne pa iz jabolčne kisline. Pri razkroju jabolčne kisline nastajajoča mlečna kislina nima neprijetnega okusa.

Neprijetnega okusa nima tudi mlečna kislina, ki nastaja pri mlečni kisloti, imajo ga pa pri tej poleg nastajajoči razkrojni produkti sladkorja, ki so pa dosedaj poznani le po svojem neprijetnem okusu in duhu. Posebno nam v slučajih, ko dodatek sladkorja ne pride v poštev za zmanjšanje kislote, poleg kalcijevega karbonata pomaga le edino biološki razkroj kislín.

(Nadaljevanje sledi.)

Malvazija — Kolumbovo jajce.

Franc Gombač, Ljubljana.

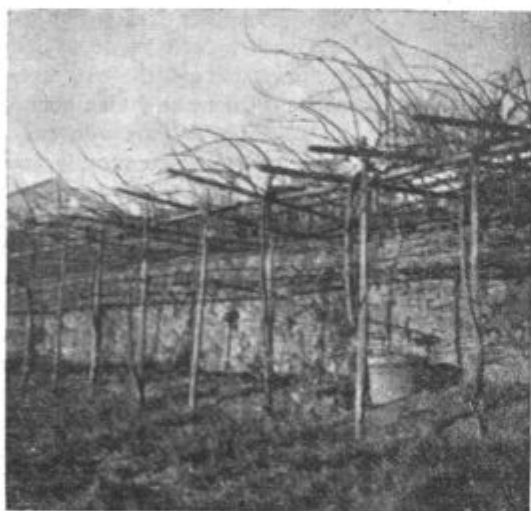
Da bo ta trta, katero sem kar tako mimogrede samo opisal in ne v splošno razmnoževanje ali celo v sprejetje v novi trtni sortiment priporočal v 9. številu „Kmetovalca“ z dne 15. sept. preteklega leta, povzročila v vseh vinarskih krogih tako zanimanje in javno debato, si nisem predstavljal. To je sicer razveseljiv pojav in znamenje, kako naši pre-

čehoslovaškem in celo v mali revni Bolgariji, kjer služijo v take namene kompleksi po več ha skupaj in z velikimi denarnimi sredstvi vzdrževani, smo pri nas tozadevno pravi revčki. V vsem je več domišljije, kot strokovnih dejanj.

V dravski banovini ni pred objavo gori citiranega opisa nihče nič vedel o kaki Malvaziji in sem dobil

še vprašanje, kako to, da se o tem prav nič ni slišalo. Še meni je bilo znano le, kar mi je moj prijatelj in tovariš kmet, nadinspektor Trampuž pred par leti povedal, ko sva ravno o dobrotah te Malvazije debatirala, da je ta tudi v banovinskem poskusnem vinogradu v Leskovcu pri Krškem. Šel sem pogledat, in res sem našel tam med drugimi sortami tudi 3 ali 4 trte te Malvazije, ki jih je prijatelj Trampuž preskrbel. Sedaj pa se dobi kot se priobčuje v „Kmetovalcu“ od 15. decembra preteklega leta naenkrat v tolikih krajih.

Najbolj mi imponira nesebična, a jasna opazka koncem inž. Gorupovega članka gospoda Clotarja Bouvier iz Gor. Radgone, ki pravi: „Prejel sem suhe cepiče bele Malvazije od g. Gombača pred 4 leti (prinesel sem mu prav svoje, z namenom da jih v svoji trtnici cepi in tam preizkuša). Opazujem jo že 4. leto in sem z njo prav zadovoljen. Rodi veliko in je mnogo odpornejša proti boleznim in cvetenju grozdja od dru-

Slika A.

Slika B.

vdarni vinogradniki stremijo za napredkom in izboljšanjem svojih težavnih vinarskih razmer, ki jih dandanes osobito v prodajnem oziru vina tako tlačijo.

Sedaj že primerjati in govoriti o izkušnjah s to Malvazijo v banovinskih ali drugih vzornih oziroma poskusnih nasadih s 3—5 trtami, je direktno smešno. Za javnost merodajni poskusi so le večji kompleksi z najmanj 100 cepljenkami ene in iste sorte na treh različnih podlagah če se vidi in poskuša tudi letni vinski pridelek.

V primeri s poskusi, ki se delajo v novem času z novo vpeljanimi sortami v drugih sosednjih državah n. pr. v Nemčiji, Avstriji, Italiji, na

Slika C.

gih sosednjih žlahtnih trt. Pri meni pa bolj pozno zori. Cepljena je na Ripario. Zato jo je treba še naprej opazovati, preden se jo priporoča za splošno saditev.

To je pravilno, kratko in merodajno poročanje. Tako bi moral vsakdo poročati in šele na podlagi vsestranskih večletnih točnih opazovanj in ugodnih poročil, se jo vzame v novi trtni izbor za splošno razmnoževanje. Vse drugo osebno razmišljanje in „kajenje“, gospodje kolegi strokovnjaki, pa pustite začasno na stran, tembolj, ker nihče z gotovostjo ne ve, kje je njen pravi izvor in če se povsod od imenovanih naših krajev enake si sorte gojijo, ker tudi malvazije je mnogo različnih sort.

Razen gda. Clotarja Bouvier so dobili od mene odnosno sem jim preskrbel iz Bouvierove trtnice: a) Bizeljska graščina na Bizeljskem 50 trt, b) združna trtnica v Draščih pri Metliki 50 trt in cepljenk, c) g. K. Č. v Vurbergu pri Ptuj pa kar 400 trt-cepljenk in d) kmetijska šola na Grmu menda tudi še nekaj trt.

Priobčena slika A je dokazilo razvoja te Malvazije v starosti 6—7 let, cepljene na Riparia $\times$ Berlandieri Kober 5 BB kot je pri meni vzgojena na 60 m dolgem, 4 m širokem in 1.50 visokem latniku. Sliki B in C jo prikazujeta v podolgastih vrstah, istotako cepljeno na Kober 5 BB. Slika B kaže še vzporedno z glavno, posebno stransko 40 cm nad zemljo in

35 cm desno od glavne napeto žico, in na to v loku pripete 3 šparone v podobi malega latnika, da ima trta večji razmah in večji donos. Tako ima vsaka teh trt po 3 šparone 6—8 očes, ter po 1 čep ali palec 2 očes za nove mladice v prihodnjem letu.

Vse, namreč cepljenje bodisi v suho ali zeleno, obrezovanje, sajenje, gnojenje, škropljenje, žveplanje, čiščenje itd., se izvrši enako kot pri drugih trtah. Le saditi se mora bolj redko, najmanj po 1.20 m vrsto od vrste, ter dobro gnojiti.

S tem zaključujem začasno tudi svoja nadaljna poročila o tej trti, da se ne jemlje pravim kmetovalcem preveč prostora za vinogradniška razmotrivanja.

Živnoreja.

Rajoni za posamezne pasme goveje živine.

Od 17. do 21. decembra je bila v Beogradu konferenca živinorejskih strokovnjakov, ki so jih delegirale posamezne banske uprave, in delegatov Zvez živinorejskih združenj, ki je razpravljala o važnih vprašanjih zboljšanja reje goveje živine. Konferenca se je predvsem pečala z vodstvom rodovniških knjig za plemensko živino in s sistematičnim delovanjem za zboljšanje živinoreje in za selekcijo. Ugotovila je, da ni mogoč napredek selekcijskega dela za zboljšanje živinoreje brez dobro vodenih rodovniških knjig v vsej državi. Sklenila je, da se morajo v smislu mednarodne konvencije o poenostavljenju metod pri vodstvu rodovniških knjig tudi v naši državi povsod izenačiti knjige za evidenco rodu, plemenskih odlik ter drugih gospodarskih prednosti plemenske govede. Živinorejske zadruge naj organizirajo in vodijo nadzorstvo glede molznosti, plodnosti in zdravja krav po enotnih metodah. Za sistematično zboljšanje goveje živine naj se vsako leto vršijo redni pregledi plemenske živine, v vsej državi naj se uvede redno licenciranje plemenskih bikov, obenem pa je treba izdati potrebne ukrepe, da se v najkrajšem času izločijo slabi plemenski biki. Konferenca je naprosila kmetijskega ministra, da odredi pasemske rajone za posamezne pasme govede. Nadalje je bil naprošen kmetijski minister, naj poskrbi, da bi se zvišali potrebni krediti za pospeševanje živinoreje v banovinskih proračunih in da odredi kastracijo nelicenciranih plemenskih živali na račun veterinarskih skladov in državnega proračuna. Poskrbi naj tudi, da se najstrožje izvajajo določila člena 12. zakona o zboljšanju živinoreje, ki nalaga občinam, da vstavijo v svoje proračune potrebne zneske za nabavo plemenskih bikov. Končno naj se priredijo tečajji za izobrazbo tajnikov živinorejskih združenj, za nadzorne poverjenike in asistente za nadzorstvo produktiv-

nosti molznih krav, za ocenjevalne razsodnike in živinorejske inštruktorje. Konferenca je sestavila tudi delovni program za zboljšanje živinoreje v posameznih banovinah.

Na podlagi sklepov te konference je sedaj kmetijsko ministrstvo v smislu zakona o zboljšanju živinoreje določilo rajone za posamezne pasme goveje živine v naši državi. Do nadaljnjega veljajo za rejo posameznih plemen govede naslednji rajoni:

1. V **dravski banovini**: 1.) **Pincgavska pasma** in domače, postopno z njim oplemenjevano pleme v okrajih: Radovljica, Kranj, Škofja Loka, Kamnik, Radovljica, severni del, občina Žiri v okraju Ljubljana okolica. 2.) **Sivoalpska pasma** v okrajih: Črnomelj, Kočevje, Novo mesto, Krško, Litija in ostale občine okraja Ljubljana okolica. 3.) **Pomurska pasma** v okrajih: Laško, Konjice, Šmarje pri Jelšah in Brežice. 4.) **Marijadvorska pasma** (belo slovensko govedo) v okrajih: Gornji grad, Slovenjgradec, Dravograd, Maribor desni breg in severni del okraja Maribor levi breg. 5.) **Simentalska pasma** v okrajih: Lendava, Murska Sobota, Ljutomer in del okraja Maribor levi breg proti severu, Ljutomer, Ptuj.

V Ljubljanskem in mariborskem okraju se lahko rede tudi druge dovoljene pasme, toda rediti jih smejo edino v ta namen ustanovljene živinorejske zadruge in društva z dovoljenjem banske uprave in s pristankom kmetijskega ministra.

V drugih banovinah se bodo gojile sledeče pasme:

II. V **savski banovini**: 1.) pincgavska, 2.) montafonska, 3.) simentalna pasma in 4.) buša v čisti krvi.

III. V **vrbski banovini**: 1.) pincgavska, 2.) posavsko podolska in 3.) domača kratkoroška pasma, ki se bo oplemenila s sivoalpsko pasmo.

IV. V **primorski banovini**: 1.) pincgavska, 2.) gornjeindolska pasma in 3.) domača buša.

V. V **drinski banovini**: 1.) simentalna pasma, 2.) kolubarski-sprečanski soj in 3.) domača buša, oplemenjena s sivoalpsko pasmo.

VI. V **zetski banovini**: 1.) gornjeindolska pasma, 2.) rdeči metohijski soj in 3.) domača buša.

VII. V **dunavski banovini**: 1.) simentalna in 2.) podolska pasma le v 3 srezih.

VIII. V **moravski banovini**: 1.) simentalna in 2.) sivoalpska pasma radi oplemenjevanja buše.

IX. V **vardarski banovini**: 1.) simentalna pasma, 2.) rdeča metohijska buša in 3.) siva buša.

Iz tega pregleda se vidi, da ima naša banovina največ pasem, kar gotovo ni v prid vnovčevanju živine. V 6 banovinah se bo gojila simentalna pasma, ki razmeroma hitro raste in ima primerno težo za pisanje, daje dosti mleka, ter je tudi za vožnjo v ravninah sposobna. Gojila se bo predvsem v plodnih ravninah in bo radi gornjih svojih dobrih lastnosti prednjačila pri izvozu in proizvodnji mleka. Pincgavska pasma se bo gojila v 4 banovinah in to pretežno v gorskih okoliših. Ker pa mi v dravski banovini gojimo lažji tip te pasme, medtem ko v drugih banovinah težji, kot rejci in prodajalci plemenske živine bomo prišli le redko v poštev. Za izvoz je naš soj prelahak in le izjemoma se morejo izvoziti starejši voli in biki, ki se pa radi starosti klasificirajo na inozemskih trgih kot manj vredni. Naša govedoreja bi imela pomen kot razsadnik plemenskih živali le glede sivoalpske pasme, ki se uvaža tudi v drugih banovinah, posebno radi oplemenjevanja buše. Pomurska in marijadvorska pasma so čisto lokalno naše govedo, ki se drugod v državi ne goji. Gojitev teh pasem radi tega, da bi se plemenske živali izvažale drugam po državi torej ni upravičena. Za izvoz bi v pogledu teže prišla v poštev le pomurska pasma, na žalost pa počasi priraste, kar poveča proizvodne stroške, a v sled močnih kosti, se redko kedaj s pridom izvaža. Tudi mlekarice niso posebne, tako da, če ne bi se upoštevala skromnost pri prehrani in odlična uporabnost za vožnjo v hribovitih krajih, bi bilo bolje to pasmo zamenjati z bolj ekonomično. Isto velja za marijadvorsko pasmo, kateri bi se naj našlo čim prej primerno zamenjavo.

Konkurenco simentalne pasme bomo vzdržali le, če bomo s selekcijo na težo in mlečnost poboljšali naše pasme in zato naj bi se naši rejci z večjo vneto oprijeli selekcijskega dela.

Kako vplivamo na spol potomstva pri govedu? Po izkustvu nekega praktičnega kmetovalca je mogoče doseči več ženskega potomstva pri govedu, če se krava pripuša k biku pred molžnjo. Kadar je pripu-

ščal krave pred molžnjo, je bilo 75% telet ženskega spola, v nasprotnem slučaju pa čez polovico moškega. Ta vpliv seveda ni absolutno točen, saj vemo, da spol ne zavisi od takšnih okoliščin, temveč edino od tega, kateri sperm moškega semena je oplo dil žensko jajce. Opazovanja so gornje pravi lo potrdila in ker nikomur ne škodujemo, če ga držimo, ga lahko vsakdo preizkusi.

Olajšave pri razkuženju hlevov. Če radi razkuženja premažemo stene in strop v hlevih, se vedno pripeti, da tekočina teče po držalu čopiča navzdol, zmoči roke ter povzroča opekline na njih. Tudi mnogo te-

kočine se na ta način potra ti. Da se temu odpomore se na držala izpod čopiča pritrdi lijaku podobna priprava iz trdega papirja ali lima, ki tekočino vjame, ter jo moremo zopet vporabiti.

Kako dajemo zdravila konjem? Zdravila najlažje dajemo v kašnati obliki. V to svr ho pomešamo zdravila z medom ali mela som in dodamo zmesi še moke ali otrobov, tako da je dovoljno gosta. To mešanico namažemo konju s pripravno treščico na jezik. Žival jo bo zaradi prijetnega okusa rada požrla.

Mlekarstvo.

Maslo iz kuhane smetane ali skorupa.

Pavlica.

Pred časom smo poučili naše bralce, kako se izdelava dobro maslo iz sladke in kisle smetane. Povdarili smo važnost izdelave masla v domačnosti, povsod tam, kjer ni združnih mlekaren. Želeli smo, da bi se izdelovanju masla povečalo večjo pažnjo iz razloga, ker nam masla vsako leto primanjkuje. Pa tudi treba je poiskati vse možnosti, da pride kmet od kolikor toliko rednih dohodkov. Da pa bo izdelovanje masla izplačljivo, rentabilno kakor pravijo, moramo znati izdelati dobro maslo in po primerni ceni prodati. Čemu nekaj po nemarnosti skvariti in nato pod ceno prodati?

V našem popisu smo dali prednost maslu iz kisle smetane. Pri tem ni važno ali je smetana umetno ali prirodno okisana, temveč dejstvo, da je izdelek iz nje vedno boljši kot iz sladke smetane.

Vendar ni vselej gospodarsko maslariti na popisani način. Včasih je pri hiši tako malo mleka, da se ne izplača strojno posnemanje. Pa tudi naravno pribiranje smetane iz kislega mleka ni v gotovem času na mestu. Le od pomladi do jeseni, ko imamo veliko mleka, je priporočljivo posnemati s posnemalnikom. Takrat je tudi na mestu nalivati mleko za posnemanje v latvice. Nele, da je taka smetana ugodna za pinjenje, tudi kislo mleko najde zelo hvaležne odjemalce. Pozimi se seveda kislega mleka malo pojé. Nadomeščajo ga, kislá repa, zelje, koline, vino, sadjevec in žganje. Še otroci se ga otre sajo, ker je kislo in hladno. V takem času se lahko poslužimo izdelave masla iz kuhane smetane. Ta način nam daje gotove prednosti, ker izkoristimo tudi obrano mleko. Obrano mleko se lahko uporabi za kavo, je

sladko in se more uživati toplo. Torej je mnogo prikladnejše za zimo kot kislo. Konečno, maslo iz preku hane smetane ni slabo. Nekaterim še bolje prija, kot čajno maslo. V Primorju in v Črnigori poznajo celo samo take vrste maslo in tudi pri nas ni to nikakšna novost. Vendar je kakovost masla odvisna od načina izdelave.

Pribiranje kuhane smetane.

Mleko skuhamo tako, da se ne pripeče (prismodi) ali celo prekipi. Nato ga nalijemo v latvice ali druge primerne posode ter ga postavimo na zračno, hladno mesto. Po preteku 12 ur se zbere na površju mleka tolišča, mešana z gotovim delom beljakovin, kar skupno predstavlja debelo plast smetane. Na jugu naše države pravijo taki smetani skorup. Način stoplenja mleka v peči, ki se izvaja ponekod v Sloveniji, ni priporočljiv. Tako podgreto mleko je zdravju vse preje, kot koristno. Niti mladim pujskom ne prija. Mleko se mora prej popolnoma skuhati in takoj nato naliti v posode, kjer se shladi, nakar se smetana na površini zbere po 12 urah.

Kokošarstvo.

Naša štajerska kokoš.

Gerdol Ivan.

Že od nekdaj je navada, da redi naš kmet oziroma kmetica neko gotovo število kokoši, ki so po svoji zunanosti zelo pesteré, saj so križane z vsemi mogočimi pasmami, toda v gospodarskem oziru so mu samo v breme, kvečjemu gospodinji v korist. Ker ne prinaša ta pisana jata

Smetano pribirajmo v čisto, nezarjavelo posodo, ter jo hranimo na zračnem, nezato hlem in ne plesnivem mestu. Po enem tednu je zbrane že toliko smetane, da moremo mesti. Če več dni zbiramo smetano, bo kakovost masla slabša, ker se stara smetana hitro razkraja in za to ne more biti iz nje maslo trpežno. V mnogih hišah se pini šele takrat, ko je smetana preraščena s plesnijo. Iz take smetane pridobljeno maslo ne more zadovoljiti kupca. Zato se ne smemo čuditi nizki ceni 16 din za kg takšnega izdelka.

Medenje ali pinjenje.

Za medenje smetano nekoliko razredčimo in sicer na 31 smetane prilijemo 11 obranega mleka. Če je smetana zelo hladna, mleko ogrejemo tako, da bo skupna toplota smetane v pinji do 14° C. Hladnejša smetana se delj časa pini. Med pinjenjem ne sme se prilivati tople vode, sicer bo maslo mehko in slabšega okusa. Ko so se maslena zrnca združila v večje drobce ali kepice, odlijemo pinjenec in maslo oplahnemo s čisto hladno vodo. Ponovno vlijemo v pinje nekoliko vode, malo premešamo, da se pinjenec dobro izpere, nakar vodo odcedimo.

Gnetenje.

Maslo postavimo v nalašč zato pripravljeno leseno korito ali na podolgovato visečo mizico. Če je masla malo, zadostuje skleda. Tu ga pritiskamo k strani s široko kuhovnico ali ga gnetemo z zobčastim valjarjem. Izstopajoče kapljice pinjenca splaknemo s čisto vodo. Ko se ne pojavi več pri gnetenju večja množina vodenih kapljic, je gnetenje gotovo. Na to se maslo izoblikuje in zavije v pergamentni papir.

Te vrste maslo je v svežem stanju lahko izbornega okusa. Ker podle ga nekoliko hitrejšemu razkrajanju, ga je prodati še v svežem stanju.

Pinjenec iz take prekuhane smetane je odlično hranivo za svinje.

kokoši nobenega dobička, jo kmet opravičeno sovraži, z njo vred mrzi tudi ves kokošji rod, čeravno niso vse kokoši po kakovosti enake. Marsikdo bi dvomil, da je z odbiranjem mogoče znatno izboljšati kokošji naraščaj. Imamo v kokošnjem rodu posameznike, ki so zmožni prenašati na

svoje potomce vse njihove dobre lastnosti, kakor visoko nesnost, obilno telesno težo i. t. d. Naraščaj, ki te lastnosti podeduje, se ne more primerjati s pisano jato, ker iz gospodarskega stališča ni več pasiven, ampak samo aktiven.

Kakor se skuša v drugih živinorejskih panogah doseči z odbiranjem in pasmo večji gospodarski učinek, isto naj bi veljalo tudi za kokoš. Raznobarna kokoš, križana z vsemi mogočimi pasmami, ki večinoma gospodarji po naših dvoriščih se mora umakniti pasemski kokoši, ki je bila pod strogo roko vestnega rejca odbrana in ima tudi znano poreklo. V interesu kmetovalca samega je, da posveti tej kokoši nekaj več pažnje, da zamenja običajni „kurnik“ s kokošnjakom in pazi, da bo krma tudi v zimskem času vsebovala dovolj živalskih beljakovin. Morda se bo komu zdela ta skrb za perutnino pretirana, zato naj mi bo dovoljeno opozoriti cenjene bralce, da 35 odbranih in dobro krmljenih kokoši da letno ravno toliko kot dobra molzna krava. O tem sem se že večkrat pričel v svoji 10 letni praksi.

Sveže jajce je ono tržno blago, po katerem je vedno veliko povpraševanje. V mesecih oktober, november in december je tega blaga tako malo, da poskočijo cene do 100 in še več procentov. V tem času, od navadnih kokoši ni mogoče pričakovati jajc. Ta kokoš znese 80 do 100 jajc letno in to spomladi in poleti, ko dobimo za enega kovača celo 30 komadov jajc. Izkupiček zadostuje komaj za prehrano kokoši same, kaj še, da bi donasal dobiček.

Za dober uspeh je predvsem potrebna čista pasma kokoši, ki združuje v sebi sposobnost dobre jajčarice, ima mnogo okusnega mesa ter dobro izkorišča krmo. Te lastnosti ima naša štajerska kokoš, ki se s pomočjo kraljevske banske uprave vsako leto bolj širi po naših vaseh.

Kakor že omenjeno znese navadna kokoš 80 do 100 jajc letno, štajerka pa 180 do 270 jajc. Poslednja nese prav pridno tudi v zimskem času, ko so jajca draga. Njeno meso je zelo okusno in piščanci dosežejo v starosti 3 mesecev 1 kg teže. Štajerka spada med najboljše nesne kokoši in njeni kopuni imajo svetoven sloves. Odporna je proti boleznim in naše podnebje ji najbolj prija. V letnem času si mnogo hrane sama poišče. Kot rejec sem poizkusil z mnogimi pasmami, toda pred vsemi se mi je najbolj obnesla štajerka. Našo štajerko uvajajo tudi v druge banovine

in celo Nemčija se je začela zanimati zanjo.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da nam ni treba dobičkonosne kokoši iskati med dragimi tujimi pasmami, ampak sezimo po naši domači štajerki, ki vzbuja zanimanje že izven naše ožje in širše domovine. Čas je, da se tudi naš kmet oprime smotrene kokošjereje, iztrebi iz svojih dvorišč pisano nadlego in si preskrbi

Čebelarstvo.

Podlage čebeloreje.

Dr. M. Podgornik, Ljubljana.

Brez ozira na številčni obseg čebelarstva smatramo za obče koristno vsako dobro oskrbovano čebelarstvo. Če se bodo merodajni činitelji tudi pri nas odločili za stališče, da je vredno državne zaščite in podpore le vsako večje dobro oskrbovano čebelarstvo, bo vsak začetnik navezan najprej le na lastne moči za vso dobo, dokler ne dokaže z uspešnim razvojem svojega čebelarstva, da obeta splošnosti primerne koristi. In ker vobče svetujemo, da se začetnik omeji na manjše število družin in s tem tudi omeji neizogibne začetne izgube, bo tak čebelar več ali manj le nekak športnik, ki mora izhajati z lastnimi sredstvi in lastno sposobnostjo, dokler mu lastni uspeh ne ustvari vesele gotovosti, da sme svojemu podjetju dati večji obseg.

Glavne podlage za uspešen razvoj posameznih čebelarstev so: paša, osebna sposobnost in metoda čebelarjenja.

1.) **Paša.** Brez nje obstoj čebelarstva ni mogoč. Če v domačem kraju ni paše v dovoljni meri, je treba primanjkljaj nadomeščati s prevažanjem. To pa je zvezano s tolikšnimi stroški in težavami, da prihaja v poštev le v drugi vrsti. Izdatnost paše pa ni odvisna le od rastlinstva in njega medenja, temveč tudi od vremenskih razmer in podnebja. Rastlinstvo je v naši ožji domovini sicer večinoma ugodno, vreme pa dostikrat neugodno za čebele. Včasih pa tudi obratno. Koristno delo vršijo v tem primeru opazovalne postaje Slov. čebelarskega društva, katerih statistika nam ponazarja različne uspehe pasišč. Za pasivne kraje prihaja čebelarstvo navadno v poštev le kot šport, za katerega mora lastnik žrtvovati dovolj denarja in časa, ali pa mora biti čebelarstvo že vnaprej ustanovljeno z namenom pogostega prevažanja in mora razpola-

štajersko kokoš, od katere bo res imel pravi dobiček.

Kmetovalci, kralj. banska uprava vas ravno v tem mesecu opozarja na nabavo valilnih jajc štajerske kokoši in vam jih nudi po znatno nižani ceni. Naročite jih zadostno število pri vaših občinah, da boste imeli spomladi na nasad. Ta valilna jajca dobavljajo le priznana rejska središča, kjer se vrši stroga izbira in točna nesna kontrola.

gati z gmotnimi sredstvi, spremstvom itd.

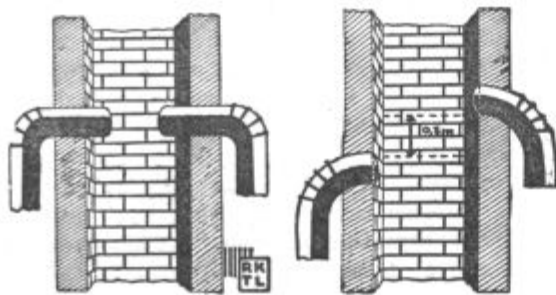
2.) **Čebelarjeva sposobnost.** Naši čebelarji so pretežno samouki. Le manjšemu številu se nudi priložnost, da se šolajo na kmetijski šoli, ali da najdejo potrpežljivega veččega čebelarja, ki postane njih učitelj in pri katerem se lahko udeležujejo kot učenci. Poleg znanja so čebelarju potrebni tudi: fizična moč, zdravi čuti, odpornost proti vročini in čebelnemu piku, vztrajnost in predvsem — kar se vse premalo vpoštevava — dovolj prostega časa za čebelarska opravila. Saj zahtevajo čebele včasih toliko skrbnosti in nege, kot dojenčki. Skoro vedno bo potreben tudi večč pomočnik ali namestnik čebelarja, da se neobhodno potrebna, neodložljiva opravila lahko opravijo o pravem času. Pri vsem tem pa mora čebelar imeti tudi vsaj nekoliko mizarske spretnosti in dotično orodje.

3.) **Metoda.** Ta je največ odvisna od ustroja panjev. Odločilne za njih izbero so največ krajevne in pašne razmere. Pri nas v Sloveniji se je najboljše obnesel Alberti-Znideršičev (A.-Ž.) panj, ki je primeren za prevažanje in za postavljanje v sklad pod streho čebelnjaka. Priporočljiv pripomoček je knjiga „Naš panj“ (Znideršič), posebno pa „Praktični čebelar“ (Jug). Poleg panjev in pravilno postavljenega čebelnjaka potrebuje začetnik pa neobhodno tudi slamnice in pitalnike za vsak panj, nadalje sipalnik, kozo, strguljo. Trčalnico, posodo za kuho voska in drugo si pa v začetku lahko izposodi.

XIII. Vinski sejem in razstava v Ivanjkevcih se vrši dne 20. januarja 1938.

Gospodinjstvo in gospodarstvo.**Peči.**

Štedilniki, kotli in peči so na kmetih stalni povod godrnjanja naših pridnih gospodinj. Pa tudi gospodarji se jeze, ker se porabi preveč kuriva. Lahko se trdi, da naše podeželje porabi za 50—70% preveč goriva, kateremu večjemu potrošku pa niso samo krive peči in ravnanje z njimi, temveč ponajveč nestrokovno nameščanje istih. Vse to moremo sami ali pa z najmanjšimi stroški odpraviti. Seveda se pri tem ne smemo enostavno zanesti na „strokovnjaka“, temveč moramo nedostatke prvo sami določiti, da potem moremo strokovnjaku povedati, kaj želimo preurediti.

Najvažnejše pri ognjišču je, da naprava dobro vleče. O tem se prepričamo, če vžgemo vžigalico pred vratnicami in opazujemo, kako ogenj gori. Če se plamen močno nagne v peč, je zadeva v redu, ako ugasne, vleče preveč in se mora vzditi regulator ali pa zmanjšati odprtina odvoda v dimnik. Nasprotno pa se mora skrbeti za večjo odprtino, če gori plamen pokončno.

Pri vsaki peči mora biti omogočena regulacija prepiha (vlečenja) v peči. V to syrho morajo pečna vrata dobro zapirati in tudi od drugod ne sme nikjer prihajati zrak v peč ali dimnik. Tudi zveza peči z dimnikom mora biti takšna, da nikjer zrak ne more v njo. Dim mora biti vroč, če naj brez zadržavanja in kajenja uhaja skozi dimnik. Če vhaša v zvezo med pečjo in dimnikom hladni zrak, se dim ohladi in s tem se zmanjša vzgon dimu. Iz istega vzroka tudi odvodne cevi za dim ne smejo biti preveč dolge, saj potem ogenj ne gori, kakor treba.

Dostikrat se napravi pogreška pri nameščanju odvodnih cevi v dimnik. Prva slika nazorno pokaže, kako se ne sme cevi nameščati. (Slika.) Cev ne sme voditi vodoravno v dimnik, niti ne sme v njega moletiti. Namestiti jo je poševno in ne čez notranji rob dimnika. Med dvema dovodoma dima mora biti vsaj 30 cm razmaka. Samo

po sebi je razumljivo, da se dimnik ne sme preobremeniti z mnogimi pečmi in da vanj nikjer ne sme imeti dostop zunanji zrak. Zato je potrebno posebno paziti na tesno zapiranje vrat, ki služijo za čiščenje dimnika.

Mnogokrat je pri štedilnikih ognjiščno rešeto preveliko ali pa je nameščeno na nepravem mestu. Gori vo mora rešeto popolnoma pokriti. Če to ne stori, prihaja preveč zraka v peč, kar zmanjšuje toplotni učinek kurjenja. V tem slučaju se bo rešeto kratkomalo na eni strani pokrilo z opeko ali zazidalo. Če leži rešeto previsoko, tako da se plamen ne mo-

re prav razgoreti, ga bomo nižje postavili; nasprotno pa, če plamen štedilnikove plošče ne doseže, ga bomo opeko ali zazidalo. Če leži rešeto 17—20 cm izpod plošče.

Velika olajšava za gospodinj in tudi precejšen prihranek na kurivu za gospodarja so nove vrste peči, ki jih lahko stalno kurimo. Predpogoj temu je, da zamoremo dostop zraka v peč popolnoma regulirati. Vrata morajo točno zapirati, plošče ne smejo imeti nikakršnih špranj in okvir štedilnika naj bo zrakotesno vzdani. Gospodinja potem lahko mirno opravlja razna dela na dvorišču ali polju, ker se ji ni bati, da bo ogenj ugasnil. Mesto, da mora naložiti 30 do 40 krat na dan, bo to opravila z 8—12 kratnim nalaganjem in bo še prištedila na kurivu. Vedno bo imela toplo peč in bo z najmanjšim trdom lahko skuhala za ljudi in druge potrebe gospodarstva. Predno preuredite vaše štedilnike in druge kurilne naprave, dobro premislite, kako boste to izvršili. Malo večja cena popolnejših naprav se mnogokratno poplača v manjših troških za gorivo in pa v zadovoljstvu, ki ga napravimo gospodinj. Če je gospodinja zadovoljna, je mir v domačiji in potem gospodinja res podpira 3 ogle hiše, kot pregovor pravi.

Kako izvijemo vijake iz lesa, ako so zarjaveli? Zarjaveli vijaki se iz lesa zelo težko odstranijo. Dostikrat ne pomaga drugo kakor les razsekati. Temu se moremo izogniti, ako vzamemo kos železa, ki ima isto debelost kot kapica vijaka in to železo vtaknemo v ogenj, da postane žareče. V tem stanju ga držimo nekaj časa na glavo vijaka in to še nekolikokrat ponovimo. S tem zagrejemo vijak, les okoli njega se posuši in rja na vijaku se odkruši. Nato bomo vijak z lahkoto odvili.

Kako razstavljamo zarjavele kovinske dele?

Pri razstavljanju železnine, ki je bila izpostavljena vplivu vlage in škodljivim kemičnim tvarinam, se pojavlja često zapreka, katera se ne da premagati z običajnim orodjem. Marsikatero brezupno oprijeto vijajčno matico, cev itd., je treba končno sekati in nadomestiti z novo, ker se ne more odviti.

Že dolgo se uporablja petrolej za razmehčanje v takih primerih. Toda petrolej ne daje zadovoljivih uspehov, ker je treba predolgo čakati na učinek. Izid takih poizkusov pa je vedno dvomljiv.

Moderna kemija je raziskovala vprašanje zarjavelosti in njenih vzrokov ter je pri iznajdbi učinkovitega kemičnega sredstva imela sledeče smernice v vidu:

1. Čas učinkovanja mora biti kratek.
2. Sredstvo ne sme biti jedko za kovine ali škodljivo za roke in vobče ne sme biti strupeno.
3. Pronicati mora takoj v najmanjše odprtine rje in strojnih delov. Mora biti torej izredno živo tekoče, kajti rja je podobna gosto preluknjani gobi in zavzema več prostornine nego železo iz katerega je nastala.
4. Stara strjena maščoba in rja tvorita nekaj rjav cement, ki tako silno veže, da se strojni del raje odlomi kakor da bi zveza popustila. Sredstvo mora torej zmehčati tudi strjeno maščobo.
5. Biti mora izdatno in štedljivo, da se v vsakem primeru izplača.

Šele v zadnjih letih se je posrečilo najti tako sredstvo, ki ustreza tem pogojem in to je tvarina „Férex“ (= kralj železa). Ta preparat se je hitro upeljal v mnogih industrijskih deželah, ker so se dokazale njegove ogromne prednosti.

Pri nas ga je preizkusila „Gospodarska zadruga ključarjev“, ki ga priporoča za vse slučaje, kadar strojni deli vsled nepravilnega ravnanja niso preoblikovani.

Sredstvo je važno tudi za kmetijstvo, saj brez razstavljanja stroje ne moremo niti negovati, niti uporabljati tako kot treba. Mnogo nerabnih strojev bi mogli zopet usposobiti za delo ter bi si prihranili stroške za nove nabavke inventarja.

Pismo kolonista iz Prekmurja.

Priobčujemo to pismo, ne radi priznava, ki ga daje Kmetijski družbi, temveč radi vedre vere v bodočnost in lastno delo,

ki veje iz teh vrstic. Ta vera je nam bolj potrebna kot kedaj poprej, saj se le z njo dosežejo uspehi.

Uredništvo.

Najtopleje se Vam zahvaljujem, da ste mi bili dosedaj vedno odjemalec mojega travnega semena in me rešili v najhujši krizi potapljalčevega se v dolgu. Vi ste mi bili nekaka rešilna bilka, a „Kmetovalec“ moj najboljši svetovalec, ki mi je s svojimi poučnimi članki kazal pot ven iz krize. Dostikrat je en sam članek vreden več od 100 din. Že več kot pet let sem naročnik „Kmetovalca“ in brez njega ne morem več gospodariti. Imam malo posestvo, do 6 oralo obdelane zemlje in do 3 orale šume in zato moram pri tem malem posestvu še bolj gledati, da pridelke zvišam, posebno ker imam številno družino, da ne trpijo pomanjkanja. Že več let delam poskušnje z različnimi poljskimi pridelki, kakor s koruzo, krompirjem, pšenico in ržjo. Pri koruzi in krompirju sem dosegel lepe uspehe. Pri pšenici sem že lansko leto začel s poskusi. Letos sem posejal tri parcele po 400 kv. sež. Bel-tinske vrste in 200 kv. sež. rži. Imam tudi menjalne travnike, ki mi več boljše krme dajo, kakor pa stari travniki. Škoda le, da mi primanjkuje gnojnice za travnike. Gnoj-nica mi namreč sproti odteče v prod, ker še nisem zmožen, da bi si uredil umetno gnojišče, ki bi mi pridelke podvojilo. Manj-ka mi tudi sejalni stroj. V naši vasi je samo eden sejalni stroj in radi tega se pri nas seje povečini še z roko, kar pa ni tako zanesljivo. Nekatero seme pade pregloboko, nekatero pa preplitvo. Tudi mi manjka delovnih moči še sedaj. Imam 7 otrok, najmlajša ima 4 mesece, najstarejši pa 10 let. Če pa Bog da, čez nekaj let bom imel zadosti delovnih moči, da bom še bolj zboljšal in povzdignil pridelke. Pred leti so se moji znanci smejali mojim poizkušnjam. Sedaj pa me že posnemajo pri obdelovanju zemlje in prosijo me, da jim zamenjavam seme pšenice, koruze in krompirja.

Tržne cene.

Borzne: fco. vagon nakladalna postaja za 100 kg. — Pšenica: Prizadova cena din 168.— baza Tisa, sicer bačka din 175.—, banatska din 170.—, srbijanska din 160 — 162.— Koruza: začasno suha din 98.—, sušena din 116—117, bosanska in medjimur-ska začasno suha din 114.— do 115.—. — Krompir: na debelo din 60.— do 75.—, semenski din 75.— do 85.—.

Domače cene na trgih v Mariboru in Ljubljani za kg: krompir din 0.75 do 1.50, čebula 1.50 do 3.—, česen 3.— do 6.—, zelje 1.— do 4.—, kislo zelje 4.— do 5.—, kislja repa 2.—, jabolka 3.— do 6.—, hruške 3.— do 8.—, orehi 6.—, luščeni orehi 18.— do 26.—, pšenica 2.25 do 2.50, rž 1.50 do 1.75, ječmen 1.75 do 2.25, koruza 1.35 do 1.50, oves 1.40 do 1.90, proso 1.50 do 1.75, ajda 1.50, fižol 1.50 do 2.50, seme

lucerne 19.50, sladko seno 0.75, slama 0.50, pšenična moka 3.50 do 4.—, koruzna 2.25, ržena 3.—, ajdova 4.—.

Voli I. 5.50—6.—, voli II. 4.25—5.50, voli III. 3.50—4.—, telice I. 5.50, telice II. 4.50, krave debele 4.— do 4.75, plemenske 3.40—3.90, klobasarice 2.15—3.40, molzne 2.70 do 3.75, breje 3.10—3.70, po kg. Svinje debele din 6.50—7.50, pršutarji 6.— do 6.50, plemenske 5.—, do 5.75.

Opozarjamo zbiralce **zdravilnih zelišč**, da kupuje kmet, družba v večjih količinah **hrastov mah, krljikovo lubje in češminovo lubje od korenin**. Ponudbe z vzorci je poslati na naslov družbe v Ljubljani.

Ravno tako kupuje družba tudi pitano **perutnino**, katere mora biti vsaj za en kurnik, ker se sicer pošiljatev ne izplača. Če pa se zbere v katerem okolišu 400 do 500 komadov razne perutnine, pošljemo tudi nakupovalca, ki bo perutnino na licu mesta prevzel in plačal.

Kmet, družba ima v zalogi vsake vrste kmetijskega orodja, strojev, gnojil, semen, rastlinskih zaščitnih sredstev in sploh vse kmetijske potrebščine v najboljši kakovosti in po zmernih cenah.

Pozivamo člane, da se obračajo pred nabavo na naša skladišča v raznih mestih banovine, a podružnice, da organizirajo skupne nabave radi pocenitve dobavnih stroškov. Vsa pojasnila dajejo centrala v Ljubljani in vsa skladišča.

Društvene vesti.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z o. z.

Dne 23. januarja 1938:

Podružnice: **Svibno**, po rani sv. maši v nar. šoli; **Št. Vid nad Ljubljano**, ob 7. uri v Občinskem domu; **Križe**, ob 8. uri pri Benku, Križe št. 2; **Sv. Duh pri Krškem**, ob 15. uri v gostilni Grebenc; **Gomiljsko**, ob 8. uri v nar. šoli; **Škopice**, ob 14. uri pri Ferenščaku B., Dol št. 4; **Škofelja**, ob 15. uri v Gasilskem domu; **Ptuj**, ob 9. uri v gostilni Mihe Brenčiča; **Dolenji Logatec**, ob 10. uri 30 min. v narodni šoli.

Dne 30. januarja 1938:

Podružnice: **Šenčur pri Kranju**, ob 13. uri pri načelniku; **Borovnica**, po rani sv. maši pri načelniku; **Dobropolje**, po rani sv. maši v gostilni „Šteh“; **Razvanje**, ob 14. uri v „Gasilskem domu“.

Dne 2. februarja 1938:

Podružnice: **Ljutomer**, ob 9. uri v meščanski šoli; **Kozje**, po rani sv. maši v gost. Podlinšek; **Šiška**, ob 14. uri v Gasilskem domu; **Središče ob Dravi**, ob 9. uri v občinski posvetovalnici.

Dne 13. februarja 1938:

Podružnica: **Ježica**, ob 10. uri v Gasilskem domu.

Dne 20. februarja 1938:

Podružnici: **Celje**, ob 9. uri v nar. šoli, Komenskega ulica; **za Zadrebško dolino**, ob 13. uri v gost. Purnat, Bočna.

Strazišče. Kmetijska podružnica Strazišče pri Kranju naznanja, da se vrši njen letni občni zbor **dne 23. februarja 1938, ob 10. uri dopoldne pri načelniku Rozman Pavletu**, posestniku in gostilničarju v Strazišču.

Popravek. V 12. številki lanskega letnika je objavljeno, da ima dne 16. januarja 1938 ob 10. uri v gost. Fr. Kebra občni zbor podružnica v Šmartnem ob Paki. Kot so čitatelji gotovo sami spoznali, se je vrnila pri tisku pogreška, ker bi se vabilo moralo pravilno glasiti za podružnico **Šmartno ob Savi**.

Opozorilo podružnicam.

Po zadružnih pravilih morajo biti občni zbori podružnic objavljeni vsaj 8 dni poprej v „Kmetovalcu“, sicer je občni zbor neveljaven. Podružnice smatrajo, da to določilo velja le za občne zbore, na katerih se vrše volitve. Ugotavljamo, da se treba držati te formalnosti pri vseh občnih zbora brez izjeme. Uredništvo zaključuje redakcijo lista vsakega 10. v mesecu in more uvrstiti v list le ona vabila, ki do tega časa prispejo.

Mnoge podružnice smatrajo naročnike „Kmetovalca“ tudi kot člane zadruga in jim dajejo iste pravice pri uporabi zadružnega inventarja, kot pravim članom. Ugotavljamo, da imajo pravico do zadružnega premoženja in morejo o delu podružnice odločevati le pravi člani, t. j. osebe, ki so vplačale delež in podpisale pristopnico.

Radi amortizacije in rednega vzdrževanja inventarja so podružnice dolžne na občnem zboru vsako leto odrediti podružnični prispevek, ki ga morajo člani redno plačevati, ali pa določiti posojnino za vsako orodje. Redno vzdrževanje inventarja je dolžnost podružničnih odborov. Če se inventar posoja tudi nečlanom, morajo le-ti plačati večjo pristojbino in si smejo orodje izposoditi le takrat, če ga člani ne rabijo.

Nekatere podružnice volijo vsako leto delegate za zadrugin občni zbor, a nekatere celo po več delegatov. Po pravilih voli vsaka podružnica obenem z odborom tudi enega delegata in enega namestnika, ki izvršujeta to funkcijo 3 leta.

Volitev več delegatov ali celo vsako leto je opustiti, ker so zadružna pravila drugačna, kot so bila poprej društvena.

Poziv usmiljenim srcem, članom K. D. in zadrugarjem!

Od naše podružnice Buče, na Štajerskem, smo dobili dopis o obupnih prilikah, v katerih se nahajajo naši tamkajšnji člani, ki jim je toča 26. julija pretečenega leta

uničila vse pridelke in za nekaj let oškodovala sadonosnike in vinograde.

Pozivamo naše podružnice in člane, da po svojih močeh pomagajo tovarišem, ki trpe na pomanjkanju hrane, obleke in raznega semena. Vsaka pomoč v naravi ali denarju je dobrodošla in jo je poslati na podružnico Kmet. družbe, Buče, pošta Podčetrtak, žel. postaja Meslinje.

Kmet. šolski vestnik.

Poučni tečaji v Slovenskih goricah.

Ptujski okrajni kmetijski odbor priredi ob sodelovanju sadjarske podružnice Trnovska vas dvodnevni poučni tečaj v šoli pri Sv. Bolfenku v Slov. Goricah, in sicer v

dneh 21. in 22. januarja t. l. Na tečaju bodo predavali razni strokovnjaki o poljedelstvu, travništvu, živinoreji, mlekarstvu, gnojenju in gnojiliščih, sadjarstvu, sadni trgovini, obnovi vinogradov, vinarstvu, kletarstvu ter o združništvu. Tečaj se prične vsak dan ob 8. uri zjutraj in traja z enournim opoldanskim odmorom do večera. Po vsakem predavanju bo okrog pol ure časa za vprašanja in debato (razgovor) iz dotične panoge. Tečaj bo brezplačen. K obilni udeležbi se vabijo vsi gospodarji in gospodinje ter fantje in dekleta. Udeleženci od daleč naj javijo Sadjarski podružnici v Trnovski vasi, p. Sv. Bolfenk v Slov. gor., da jim preskrbi cenena prenočišča.

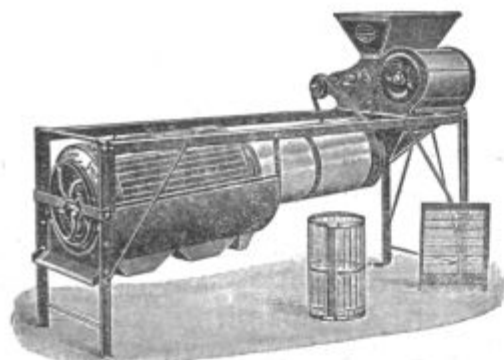
Enak poučni tečaj se bo vršil v dneh 28. in 29. januarja t. l. na Polenškaku v šoli. Za ta okoliš je tečaj posebne važnosti, če po-

mislimo, da ni v občini Polenšak niti ene kmetijske organizacije.

Književnost.

Rejec malih živali, glasilo Zveze društev rejcev malih živali v Ljubljani, Karunova ul. 10 prinaša v svoji januarski številki (V. leto izhajanja) sledeče zanimivo gradivo: V novo leto. — Micika in Uršika v perutinarstvu. — Napake najboljše učiteljice. — Reja rac kekikembelk. — Golobje perje. — Navodila za kunčjerejo. — Skoplenje kuncev. — Zimsko premišljevanje kozjerejev. — Sovražniki rib. — Podlistek: Soncu naproti. — Društvene vesti, drobiž, književnost, kotiček za male rejce, šaljivke i. t. d. Zanimiv je razpis nagrad za naročnike lista v denarnem znesku din 1000.— poleg ostalih 299 daril.

Čistite Vaše žito samo z originalnimi žitočistilniki

„HEID“ ovimi trijerji

Stockerau bei Wien.

Stalno v zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj!“

V PREHRANI NAŠE DOBE JE:

NAŠ ČAJ

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

KMETIJSKI DRUŽBI r. z. z. o. z. V LJUBLJANI

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.
LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIĆ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv
družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mesni trg 4 (Zraven Rotovža)

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
štev. 28-47

v Ljubljani

Brzojavi:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257
Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

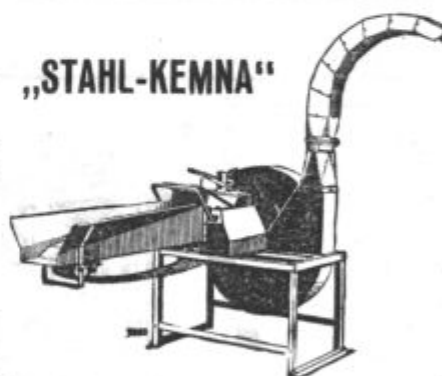
DOMAČEMU ZAVODU!

Slamoreznica za vsako delo

„STAHL-KEMNA“

za rezanje slame, zelene
krme, za polnitev silos-a,
vse z enim strojem

Prospekte pošilja
brezplačno:

JUGO-AGRAR

NOVI SAD, ŽELJEZNIČKA ULICA 96

Sadjarji!

Le z zimskim zatiranjem drevesnih škodljivcev in
bolezni dosežete obilno in zdravo sadje.

Škropite sadno drevje s preizkušenimi in znanimi
karbolineji.

venarius - DENDRIN 8 — 10%

NEO - DENDRIN 4 — 5%

in žvepleno-apneno brozgo „HRASTNIK“

1 kg Neo-Dendrina je tako učinkovit kot 2 kg
Dendrina, zato velik prihranek v ceni, tovarnini
in posodi.

Neo-Dendrin, Dendrin in žvepleno-apnena bro-
zga so pod stalno kontrolo pristojnih kmetijskih
poskusnih in kontrolnih postaj.

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku
d. d., Hrastnik

oddelek za proizvodnjo Sredstev za znšcito rastlin.

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d.

Obratovališči: Celje in Hrastnik

izdeluje in prodaja naslednje vrste fosfatnih gnojil:

RUDNINSKI SUPERFOSFAT 16% in 18% KOSTNI SUPERFOSFAT KMF 18%, 19%
FOSFATNO ŽLINDRO 6%, 10%, 18%

razen tega dobavlja tovarna:

Mešana gnojila KAS

Kostno in apnenčevo moko

nadalje ima stalno na zalogi:

Kalijevo sol 40% za gnojenje

Čilski soliter 16% za gnojenje

Vsa navedena gnojila se prodajajo po najnižjih dnevni cenah pri Kmetijski družbi v Ljubljani in pri skladiščih v Celju, Mariboru in Novem mestu.

Sadjarji! Le tisti ima v sadjarstvu lep vir čistega dohodka, ki skrbno zatira škodljivce in neguje drevje ter si na ta način zagotovi zdravo in lepo sadje. Preiskave znanstvenikov in dolgoletne izkušnje praktikov izpričujejo, da je

ARBORIN

odlično sredstvo za zimsko in spomladansko zatiranje sadnih škodljivcev.

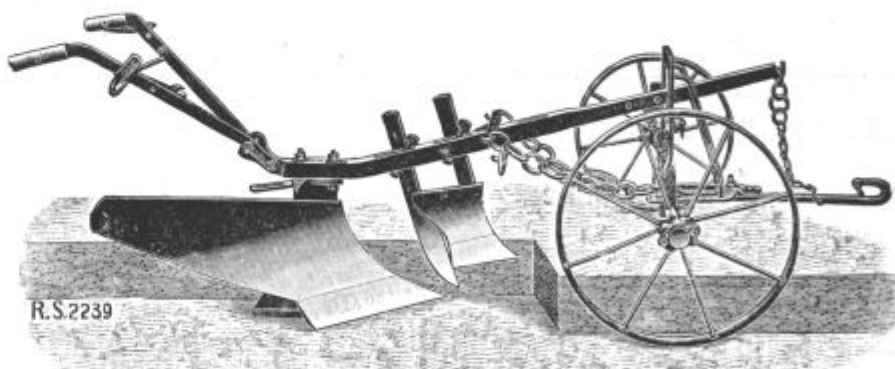
„CHEMOTECHNA“ družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10

Tvrdba priporoča razna **razkuževalna sredstva** za dom in hlev, **cepilno smolo, mazavo milo** in slično.

Arborin in cepilna smola v zalogi tudi pri **Kmetijski družbi** in njenih skladiščih.

SACK-ovi plugi

so najboljši!

R.S.2239

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

Dospela je nova pošiljatev Sackovih plugov. Naročite takoj, ker je pričakovati podražitev sirovin in s tem tudi plugov.

Požiralnikove cevi

proti napenjanju govedi. **Trokarje - Klešče** za tetoviranje in zaznamovanje prašičev in govedi - **Ušesne znake in klešče** za pritrditev - **Tehtnice** za goved in prašiče - **Nosne obročke** za bike in **klešče** za pritrditev - **Obročke** za perutnino in golobe v raznih vrstah in razne živinozdr. inštrumente za živinorejo in perutninarske potrebščine izdeluje in dobavlja:

F. HEJNÝ, Malšice u Tábora, Čehoslovaška

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 3 [—] ogl. takse	$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 3 [—] ogl. takse	1 cela stran = Din 1600 [—] + Din 120 [—] ogl. takse
$\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7 ⁵⁰ " "	$\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 60 [—] " "	(26 × 20 cm = 520 cm).
$\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 7 ⁵⁰ " "	$\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 60 [—] " "	

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

**Nalezljivo
sramnično vnetje**

in kužno zvrženje pri kravah škoduje tudi mlečnosti. Odvračevalno sredstvo je „Bissulin“. Dobiva se samo na živinozdravniški recept. Najmanjše tvorniško pakovanje 25 svečic. Nepokvarljivo, brez duha, nestrupeno.

Proizvajalec: H. Trommsdorff, Chem. Fabrik Aachen.

Zastopnik: „LYKOS“, Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

**Kreditni zavod
za trgovino in industrijo**

Ljubljana, Prešernova ulica št. 50

Telefon: 37-81, 37-85

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila v tuzemstvo in inozemstvo, Safe-deposits itd.

**ŠPEDICIJA
T U R K****LJUBLJANA**

prevzema:
OCARINJENJE

Vsakovrstne robe hitro in po najnižji tarifi. — Vse informacije brezplačno. — Telefon Interurban 24-59. — Vilharjeva cesta 33 (nasproti nove carinarnice).

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi kot tudi z avtomobili. — Telefon int. 21-57. — Masarykova c. 5 (nasproti tovarnega kolodvora).

Montafonske telice in bikce

potomci od bika „Better“ sin od „Bette“ ima na prodaj:

Oskrbištvu graščine Neukloster
pošta: Sv. Peter v Sav. dolini
pri Celju.

Kemični matični ključ**FEREX**

Razvoji od rje opri-
jete strojne dele v
najkrajšem času.

Neobhodno potrebno
sredstvo za negova-
nje poljedelskih strojev in vsakovrstnih
vozil.

Steklenica 50 gr. stane din 10[—] dobi
se pri

Kmetijski družbi

ali pa pri

Inž. Franc Lavrič

Ljubljana, poštni predal 177

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par. najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnje število.

Novo brinje

oddaja po ugodni ceni: Ivan Jelačin, Ljubljana, Emon-
ska cesta 8. 54

Sadno drevje. Vinsko trsje

in korenjake v dobri kakovosti Vam nudi: Trsnica in
drevesnica „Ceh“, Sv. Boltenk v Slov. Goricah. 61

Vabilo

na redni občni zbor Zveze mlekarških zadrug na Ble-
du, ki se vrši na Svečnico, 2. februarja 1938, ob
2. uri popoldne v tržnici na Bledu. Dnevni red: 1. Ci-
tanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo
načelnstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega za-
ključka. 4. Sprememba pravil. 5. Čitanje revizijskega
poročila. 6. Slučajnosti. 4

Prešo za seno

skoraj novo, v brezhibnem stanju, prodaja za Din 3000[—]
in zdrave vinske sode zelo ugodno prodaja: Canjko,
Slovenjgradec. 67

Cepljene trte

na običajnih podlagah iz vrst „Trsnega izbora“, nudi
I. Trsničarska zadruga v Sloveniji, pošta Jursinci pri
Ptuju. — Pišite po cenik. 73

Sadno drevje in cepljene trte

črnina, frankinja, portugalka, kraljevina, rizling, sil-
vanec zeleni in muškati, žlahtnina bela, rdeča in mu-
škati, burgundec, Alus-Ali, Bouvier ranina, Biser iz
Szabe, muškati Hamburg, enoletne in dvoletne ima na
prodaj: Trsnica Ferle, Svibno, pošta Radeče pri Zid.
mostu. 69

Priložnostni nakup

24 šivalnih strojev „Singer“ in „Pfaff“, pogrezljivih
in drugih, ki stikajo in stopajo, po neverjetno nizkih
cenah naprodaj pri „Promet“ (nasproti Križanske cer-
kve). Tudi ob nedeljah dopoldan na ogled. 63

Blasnikova „Velika Pratika“ za leto
1938 je izšla in se razpošilja za ceno
Din 5[—] za vsak komad. Naročila se
pošiljajo na tiskarno J. Blasnika nasl.,
Ljubljana, Breg štev. 10-12. Dobi se
tudi v trgovinah. To je najbolj pri-
ljubljeni in najbolj razširjeni slo-
venski ljudski koledar že od nekdaj.

Sadno drevje

naročajte le pri zanesljivih drevesnicah katere Vam
nudijo v zajamčeni kakovosti. Drevesnica A. Sauerl
Sv. Barbara pri Mariboru. — Zahtevajte seznam. 2

Kupim hmeljsko sušilnico

dobro ohranjeno. Ponudbe s točnim opisom sušilnice
in ceno je poslati na Oskrbištvu „Marenberg“, pošta
Marenberg. 2

Oglasi v „Kmetovalcu“ imajo uspeh!

Izhaja 15. v mesecu. — Cena listu 25 Din, za inozemstvo 35 Din letno. — Posamezna številka 2⁵⁰ Din. — Uredništvo in upravništvo je
v Ljubljani, Novi trg štev. 3. — Za uredništvo odgovarja: Ing. Ferlinc Bogdan. — Izdajatelj za Kmetijsko družbo: Oton Detela. — Tisk
J. Blasnika nasl. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.